

„Ma is áll az a kis orgona a hallei Marktkirchében, melyen Händel első zenei leckéit kapta.”

► Oratóriumok szerzője – 5. oldal

„Számomra felkavaró élmény volt a Luther-film.”

► Katolikus szemmel... – 5. oldal

„Isten szolgálaként önértetes, de ha arról van szó, hogy saját kísértéseiről, bűneiről szóljon, hát ezt is megteszi. Páratlan szívósságát bizonyítja, hogy az üldöztetések ellenére sem hagyott fel választott hivatásával.”

► 470 éve született Bornemisza Péter – 8. oldal

Téltűtő, böjtelő

► Szépirodalmi összeállítás a 6–7. oldalon

E-mail 253 év elteltével

A 2006-ban bicentenáriumi ünneplő Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközség magyar, osztrák-német és szlovák gyökerű hitbeli és történelmi hagyományainak számbavételét, közreadását határozta el az évfordulóra készülődve. Az elmúlt kétszáz év nemegyszer állította próbatétel elé közösségünket. Már a Rákos menti gyülekezet megalakulását is emberi tragédiák sora kísérte. A véres stájerországi ellenreformáció nemcsak hogy Rákoskeresztúrúrg üldözte a lutheránus „eretnekeket”, hanem az 1752 augusztusában az Enns völgyéből kitelepítettek gyermekeit is elvette.

► Folytatás a 3. oldalon

Második kávéházi alkalmukat tartották a pesterzsébeti fiatalok

► Részletek a 3. oldalon

Lelkészi becsületszék és intézményi törvény

Ülésezett a zsinat

► A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium díszterme adott otthont a hétvégén törvényalkotó zsinatunk tizenharmadik ülészakának. Valószínűleg a legnehezebb évét kezdte el a zsinat, év végére ugyanis mindazon törvényeknek el kell készülniük, amelyek a 2006. évi általános tisztújításhoz szükségesek. Emellett két további lényeges jogszabály – a lelkészek szolgálati jogviszonyáról és az evangélikus intézményekről szóló törvény – elkészülte is az idén várható.

Az ülészak elején választásra került sor. Az eddigi lelkeszi alelnök, Lackner Pál győri lelkeszi lemondott zsinati tagságáról, mert a honvédelmi miniszter januárban kinevezte őt tábori püspökké. Helyette a zsinat dr. Csepregi Zoltánt, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanszékvezető tanárát választotta lelkeszi alelnöknek.

A lelkeszek szolgálatával kapcsolatban arról tárgyaltak, hogy mit kell tartalmaznia a díjlevélnek, illetve hogy a lelkeszi szolgálatán kívül milyen elfoglaltságokat vállalhat. A zsinat egyetértett ab-

ban, hogy ezek az elfoglaltságok nem szélezhetők a szolgálat ellátását.

A 2001 óta tartó időszak tapasztalatait felhasználva egyházunk az önkormányzati igazgatás egyszerűsítését tervezi. Az erről szóló elvi vitában – még októberben – a zsinat meghatározta az intézkedések főbb vonalait. Csökkenteni kell a közgyűlések és presbitériumok létszámát a magasabb önkormányzati szinteken. Megszűnik az egyházkerületi presbitérium (feladatait a közgyűlés veszi át), továbbá össze kell vonni a zsinatot és az országos közgyűlést. Ez utóbbi lesz egy-

házunk legfőbb közhatalmi testülete. A tervezett változásokról a közeljövőben részletesebben is beszámolunk.

A zsinat megalkotta azokat a szabályokat is, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy az egyházkerületek lelkeszi becsületszéket hozzanak létre. Ezeknek az öt-hat tagú testületeknek a legfőbb feladata a lelkeszi karral kapcsolatos feszültségek testvéri módon való feloldása lesz, de a becsületükben megsértett lelkeszek megvédésére is ez az intézmény szolgál majd.

Elkészült az intézményi törvény gyűjteményéről, szeretetintézményekről, missziói és tájékoztatási intézményekről, valamint konferencia- és üdülőközpontokról szóló része is. Ezen kérdések általános vitája folyt a szombati napon. A bírósági törvény teljes szövegjavaslatát május 15-ig készíti el az illetékes bizottság.

A zsinat tavasszal bizottságokban folytatja munkáját; a legközelebbi plenáris ülésre június 10–11-én kerül sor.

► MUNTAG ANDRÁS zsinati gazda

Alkoholbeteg-mentő misszió

Megbeszélést tartottak február 10-én a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület székházában Ittész János, a misszióért felelős püspök meghívására az alkoholbeteg-mentő misszió helyzetéről, lehetőségeiről, terveiről. A találkozón részt vett Hafenscher Károly országos irodaigazgató, Sevevényi János országos missziós lelkeszi, valamint Selmeczi Lajos és Magassy Zoltán lelkeszi.

Az egész társadalmat érintő probléma kezeléséből ugyan egyházunk is kiveszi a részét, de nem elégséges, illetve nem elég hatékony az, amit tesz. A szolgálat erősödését szeretné segíteni a május 6-ra tervezett egész napos konferencia, továbbá a későbbiekben a misszió munkatársainak és mindazoknak a rendszeres képzése, felkészítése, akik felelősséget éreznek az alkoholbeteg gyógyításáért. A munkaág irányítását ezután egyházunk Missziói Bizottsága végzi.

Evangelikus gyökereink címmel szervezett gyülekezettörténeti kiállítást a sárosgárd-sárszentmiklósi evangélikus gyülekezet a helyi klub nagyertermében. A vitrinekben archiv fotókat, régi Bibliákat, énekeskönyveket, oltárterítőket, iskolai bizonyítványokat tekinthettek meg az érdeklődők. A kiállítás megnyitóján Benéné Csík Judit, Horváth István tanár, Böjtös Attila gyülekezeti munkatárs, valamint az evangélikus gyülekezet énekkara és hittanosai szolgáltak. A kiállításához kapcsolódóan fórumbeszélgetés is sor került *Evangelikusok vagyunk* címmel. Az eseménysorozat zárásaként esti zenés áhítatot tartottak a gyülekezetben, amelyen evangélikus szerzők versei és énekei hangzottak el.

Evangelikus értelmiség

► FRENKL RÓBERT

Néhány év elteltével február 19-én ismét értelmiségi konferenciát rendez egyházunk. A rendszerváltozás után az új út keresésének egyik markáns megnyilvánulását jelentették az értelmiségi együttlétek. A résztvevők számára különösen emlékezetes a révfülöpi központ megnyitását követő háromnapos együttlét; némi nosztalgiaival azt is mondhatjuk, hogy ennek sikere gátolta a további alkalmakat: az volt a vélekedés, hogy ilyen jót nehéz rendezni, rosszabbat pedig nem érdemes. No meg a számos megnyíló lehetőség megosztotta az erőket. Jó dolog a sokszínűség, de nehéz lépést tartani az örövendetesen gazdag kínálattal, nem könnyű eldönteni, hogy kihez-kihez melyik egyházi egyesület vagy protestáns kezdeményezés, netán katolikus alkalom áll a legközelebb.

A különböző gyülekezeti értelmiségi köröket olykor meg is osztotta, meg is kísértette a politika csapdája. Nehéz e téren józannak, még inkább bölcsnek lenni. Az értelmiség alapvető attitűdjénél – a megismerés igényénél – fogva érdeklődik a politika iránt, de ha teljesen elkötelezi magát egyik vagy másik politikai irányzat mellett, nehezen tudja megőrizni értelmiségi karakterét. A lojalitás mindig fontosabb a politika számára, mint az igazság.

Úgy vélem, igen időszerű már egy értelmiségi konferencia megrendezése egyházunkban. Mihályi Zoltán egyházkerületi másodfőügyelő, a konferencia kezdeményezője jól érzett rá erre az igényre. Fontos az egynapos program is, de különösen fontos, hogy valami megkezdődjék. A tervezett értelmiségi egylet vagy akadémia nem új jogi szervezet, egyesület lenne, hanem egy eszmeiséget kifejező, a rendszeres együttlét lehetőségét nyújtó, programalkotó egyházi intellektuális közösség, amely a legemesebb evangélikus hagyományok talaján állva igyekszik választ keresni a ma kihívásaira.

Igen, a hagyományok. Joggal vagyunk büszkék a lutheranizmusnak a magyar művelődéstörténetben betöltött szerepére. Főhajtást is jelent ez előtt a szerep előtt, hogy ezen a mostani konferencián is nagy hangsúlyt kap az iskolaügy. Kerülve minden félreértést, aktuálpolitikai felhangot, meg kell jegyezni, hogy a hazai történelmi egyházak közül az evangélikusságot érte a legnagyobb veszteség Trianont követően. Az elveszett kétharmadban lényegesen magasabb volt a lutheránusok aránya – főként a Felvidéken –, mint a megmaradt országban. Így a 6-7 százalékos arány 4-5 százalékra csökkent. De érzékeny volt a mennyiségi csökkenés mellett a minőségi veszteség is, amely az evangélikus egyházat érte.

Máig sem hevertük ki. Persze ebbe a második világháború pusztítása és az 1949 és 1989 közötti, az egyházak tevékenységét korlátozó intézkedésekben bővelkedő évtizedek is belejátszottak. Igen érzékenyen érintett minket iskolánk elvesztése, nemcsak a lelkeszútán-

pótlás természetes hátterének megszűnté, nemcsak az iskolák társadalmi missziói szerepének a kizárása, hanem az evangélikus értelmiség „újratermelésének” a megakadályozása miatt is. Iskoláink mindig értelmiségi műhelyek is voltak, amelyek csaknem kivétel nélkül a fejlődés, a korszerű gondolkodás, a nyitott, alkotó szellemiség képviselőit jelentették. Evangélikus tudósok, közéleti emberek, a kulturális élet jelentős személyiségei a 20. században is továbbvitték azt a fálklyát, amelyet a korábbi századok hagytak rájuk.

A rendszerváltozást megelőző évtizedben többször volt alkalmam részt venni (olykor előadással, referátummal is) a dr. Gaizler Gyula – melegsívű, nagy formátumú kollégám – lakásán tartott katolikus értelmiségi alkalmakon. Ezekből nőtt ki a rendszerváltozást követően a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság. Evangélikus részről elsősorban Hafenscher Károly volt gyakran szereplő, kedvelt előadója ezeknek az összejöveteleknek. Némi irigységgel tapasztaltam ezeken a színvonalas együttléteken, hogy minden üldözöttség, meghurcoltatás ellenére számottevő katolikus értelmiség él hazánkban. Természetesen a lakosság négy százalékát kitevő egyházban nehezebb az értelmiségi tette készítése is, mint a húsz vagy hatvan-hatvanöt százalékos reprezentáló testvéregyházakban. De az értelmiség mégsem volt soha mennyiségi kérdés, ha van is ilyen mértékű csökkenés.

Tenni kell a holnapért. Tenni kell azért, hogy a holnap Magyarországon az evangélikus értelmiség ismét számárnyát messze meghaladó mértékben – ez a történelmi tradíció – váljon alkotóerővé, járuljon hozzá a nemzet jobb sorsához, fejlődéséhez. Ehhez szükség van erős gyülekezetekre, az értelmiséggel szót érteni képes, művelt lelkipásztorokra, és szükség van színvonalas iskolarendszerre, sajtóra és egyéb intézményekre is. Így remélhető, hogy a közeljövőben többéves vajudás után megkezdheti működését az evangélikus egészségügyi centrum, szakmai feladatain túl az egyházhoz közelítve az értelmiség egy sajátos csoportját.

És a talán legkényesebb kérdés. Az evangélikus egyházra az „értelmiségi egyház” minősítés mellett gyakran mondták, hogy az ige egyháza. Ez azt jelentette, hogy mindig elsődleges igény volt a szószékéről hangzó erőteljes, magas színvonalú és tartalmi színvonalat nyújtó igehirdetésre. Az ige jelentette a legerőteljesebb kohéziót, a meghatározó, utat mutató szellemiséget, zárt ki minden szélsőséget – a világnak engedményeket tevő divatáramlatokat éppúgy, mint az életidegen, szeretetlen, ítélkező fundamentalizmust.

Egyfelől az értelmiség megszólítása, másfelől az igehirdetés színvonalának helyreállása indíthatja meg az értelmiségi egyház, az ige egyházának regenerációját. Minden nemzedéket hív ez a hosszú távú program.

Szeretettel kérjük kedves olvasóinkat, ajánlják fel személyi jövedelemadójuk 1%-át, ezzel segítve egész egyházunk szolgálatát. A Magyarországi Evangélikus Egyház technikai száma: 0035.

É L Ő V Í Z

Mi az, ami megmarad?

„A szó elszáll, az írás megmarad.” Valóban, nincs rövidebb életű dolog, mint az emberi szó, ahogy a fent idézett régi, latin eredetű közmondás vallja.

A színészek is azt mondják saját hivatásukról, hogy amilyen szép és nagy élmény lehet az esti pár órás előadás, olyan gyorsan el is tűnik, és nem marad belőle semmi. Az építész alkotása vagy a szobrász, a festő műve több száz év múlva is ott lehet, és megnézheti bárki. De a szó, a beszéd – így a színész hangja is – elnémul.

Bizony ilyen elröppenő dolog az emberi szó, de más a helyzet Isten szavával. Ézs 40,8 szerint a virág lehullik, de „Istenünk ígéje örökre megmarad”. – Az emberek ámulva mondták Jézusról: nem úgy beszél, mint az írástudók, hanem mint akinek hatalma van.

Isten beszéde: erő. Amit ígér, mond, azt meg is teszi, az meg is történik. Bibliánk nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy az ige, a prófécia beteljesedik. Amikor József a fáraó álmát megfejtve azt jövendölte, hogy Egyiptomban hét szűk esztendő következik, az bizony el is jött. Jézus élete is tele van ilyen fordulatokkal: minden azért lett, hogy beteljesedjék mindaz, ami az Írásokban olvasható: hogy Betlehemben fog születni, hogy Názáretinek fogják nevezni, és hogy a végén a bűnösök kezébe adatik, de harmadnapon feltámad. És mindez mint prófécia beteljesedett.

A Biblia nem unja meg ismételní ezeket a mi konok, kemény, hitetlen szívünknek: Isten, amit ígér, meg is teszi, mert nem ember ő, hogy hazudjék. A hit útján járva ki-ki a saját életében is tapasztalja: az ige hatása, munkája megmarad. Boldog, aki nem úgy fogadja az ígét, mint emberi beszédet, hanem mint Isten beszédét.

Változó korban élünk. A kis üzletek bezárnak, nagy plázák és vásárcsarnokok nyílnak. Sok régi házát lebontanak, helyettük új és egészen más házak épülnek. E rohanó, gyorsan változó világban ösztönösen keressük azt, ami állandó, ami nem változik. Jó, ha fülünkben cseng Ézsaiás szava: „Mert a hegyek eltávoznak, és a halmok megrendülnek; de az én irgalmasságom tőled el nem távozik, és békességem szövetsége meg nem rendül, így szól könyörülő Urad.” (Ézs 54,10; Károli-fordítás)

Napjainkban riasztó természeti katasztrófák történnek. A dél-ázsiai szökőár házakat, vonatokat, autókat és emberek tízezreit sodorta el percek alatt. Hegyoldalok csúsznak le, szigetek mozdulnak el. Ilyen még nem volt, és lám, ez is benne van a Bibliában. De Isten szövetsége nem rendül meg. Isten népe ma is vallja és tapasztalja azt az ígét, amellyel egymást tudjuk erősíteni: „Isten a mi oltalmunk és erősségünk! Igen bizonyos segítség a nyomorúságban.” (Zsolt 46,2; Károli-fordítás)

■ GÁNCÁS ALADÁR

SEMPER REFORMANDA

„Isten akarata, amelyet Krisztus betöltött, nem egyéb, mint a Krisztus engedelmissége. (...) Mindezt nem azért teszi, mintha méltók volnánk rá, vagy megszolgáltuk volna. Ily felséges Valaki illetén szolgálatára ugyan ki volna méltó?! Hanem azért teszi, hogy engedelmeskedjék az Atyának.”

■ Luther Márton: Jer. örvendjünk, keresztények! (Szabó József fordítása)

BŐJT 2. VASÁRNAPJA (REMINISCERE) – Ézs 50,4–10

A prófécia, amelyet Jézus beteljesített

Ézsaiás próféciját olvasva eszembe jut a régi kérdés: kiről szól ez az ige?

Valóban régi kérdés ez, hiszen az apostolok cselekedeteiről írt könyv az etióp kincstárnok kérdéseként idézi (ApCsel 8,34), aki ugyanennek az énekgyűjteménynek egy másik szakaszáról érdeklődik. Fülöp meggyőződéssel válaszolja: Jézusról szól a próféta. Az ő útmutatása nyomán csodálkozunk rá az evangélium több – máskor talán elhanyagolt – utalására. Jézus az, akit az Atya felébreszt reggelként, aki imádkozik még napkelte előtt (Mt 14,23; Lk 6,12), akinek az Atyával való közösség a „tápláléka” (Lk 2,49; Jn 4,34). És Jézus az, aki az Atya ígéjét hirdeti az elfáradtaknak (Lk 4,19), aki magához hívja a nehéz terhet viselőket (Mt 11,28) és a szomjazókat (Jn 7,37; Jel 22,17). Ő az, aki látván a nép elesettségét, megszájja őket (Mt 9,36).

Jézusra ismertünk abban a Szolgában is, aki nem engedetlen az elhívással szemben, aki megáll a kísértések idején (Mt 4,1–11), és aki – bár lenne módja menekülni – végig megmarad küldetésében (Mt 26,53; Lk 13,31–35). Jézus az, aki emberré lett, és – a bűnt kivéve – mindenben hozzánk hasonult (Fil 2,7; Zsid 4,15). Ő

az, akinek meg kell ismernie a lelki megpróbáltatást és a testi szenvedést, akinek korbáccsal verik a hátát, és tépik a szakállát (Jn 19,1–3), miközben gyalázzák és köpdösik (Lk 23,35–36). Tűr, és nem hátrál meg, mert ismeri az Atya hűségét és hatalmát, mert igaznak vallja a Magasságost, s hiszi, hogy közel van hozzá. Ő az, akit az emberek ugyan bűnösnek mondanak, de Isten igazolja és felemeli. A prófécia Jézusról szól, Jézusra mutat. Ezt a prófécit Jézus teljesítette be.

Milyen csodálatos, hogy már évszázadokkal korábban leírták azt, ami az Úr Szolgájára várt, s hogy mindaz, ami Jézussal történt, nem a véletlen műve! De még csodálatosabb, hogy mindezt értünk akarta az Atya, és értünk teljesítette Jézus. Olvasom újra és újra, s egyre erősebben visszhangzik bennem Jézus szava: „Értetek” (Lk 22,20; 1Kor 11,24). Mi vagyunk azok az elfáradtak, akiknek Jézus evangéliumot hirdetett. Mi vagyunk azok, akikért helyállt a vádak és támadások közepette. Olvasom újra és újra, és magával ragad az a bizalom, amellyel az Úr Szolgája, Jézus az Atya felé fordul. Ez a bizalom messze túlnő szenvedése nagyságán, amelyről a próféta csupán

két rövidke mondattal szól, míg a hitről – amely a szenvedés közben is az Atyához köti Jézust – hosszan tesz bizonyosságot.

Olvasom Ézsaiás próféciját, és Jézus Krisztus értünk való szenvedése, értünk kivívott győzelme jelenik meg előttem. Felcsendül fülemben a régi himnusz: „Királyi zászló jár elől, / Keresztfa titka tündököl...” (EÉ 189)

Olvasom Ézsaiás próféciját, és eszembe jut keresztiségünk, amikor Krisztussal együtt mi is meghaltunk, hogy vele együtt támadjunk fel (Róm 6,8), és amely által testvéreivé lettünk (Zsid 2,11).

Olvasom Ézsaiás próféciját, és már tudom, hogy a hit, a reménység, a jövőtudat, amelyet Jézus szenvedése közben is megtartott, a mi hitünk, a mi reménységünk és a mi jövőtudatunk is. Már nem tartom vakmerőnek a kánaáni asszonyt, aki Jézus elutasító szava ellenére mégis hozzá fordul segítségért (Mt 15,21–28), hanem olyannak látom, mint aki megélt az Atyától kapott hitet, és komolyan vette a prófécia ígétét. Amikor sorsunk kétségessé válik, amikor mások gonoszsága vagy figyelmetlensége miatt kerülünk bajba, mi is ezt mond-

A VASÁRNAP IGÉJE

juk a kánaáni asszonnyal: „...hiszen a kutyák is esznek a morzsákból...” És tudjuk, hogy nem csupán morzsák hullnak Urunk asztaláról, hanem Jézus közösségében mi is az asztalhoz telepedhetünk – most az úrvacsora oltáránál, egykor pedig az örök ország lakomáján.

Olvasom Ézsaiás próféciját, és abban reménykedem, hogy miközben Jézus arca egyre jobban kirajzolódik előttem, az ige által magam is az ő képeire formálódok (2Kor 3,18). Az ő biztos jövőtudata, Isten igazságának bizonyossága megerősít abban, hogy magam is tanítvány legyek, aki támogatni tudja az elfáradtakat, és alázatos marad, még ha ezért terheteket kell is viselnie.

Ha kérdés volt is valamikor, hogy kiről szól Ézsaiás prófécija, most már nem az: Jézus Krisztusról szól! Minket szólít meg, hogy látszólagos biztonságunkat, magabiztoságunkat kényszerűen vagy önként feladva legyen kire támaszkodnunk.

■ BENECSE ANDRÁS

Imádkozunk! Áldunk téged, mennyei Atyánk, mert igéddeled és szentségeddel ma is elhívsz, és képedre formálsz minket. Köszönjük, hogy kegyelmes igazságoddal közel vagy, s ezért erősek lehetünk gyengeségeink ellenére is. Ámen.

Oratio œcumenica

Gondolj, Uram, irgalmadra! Hallgass meg minket, amikor hozzád imádkozunk Fiad, az Úr Jézus nevében, aki mindig és mindenben engedelmeskedett – egészen a kereszthalálig. Krisztus a Szentlélek által hirdette Isten dolgait, vigasztalta a gyászolókat, megbocsátott a bűnösöknek, gyógyította a betegeteket. Mindig Isten és a mások javát nézte, sohasem a magát. Még a szenvedés óráiban is így fohászokodott: „Atyám, ha nem távozhat el tőlem ez a pohár, hanem ki kell innom, legyen meg a te akarod.” (Mt 26,42)

Mennyei Atyánk, taníts minket is arra, hogy mindig rád figyeljünk, a te útmutatásaidat kövessük csakúgy, mint Jézus. Köszönjük neked, hogy minden körülmé-

nyek között – az öröm és a szomorúság perceiben is – hozzád fordulhatunk, mert te figyelsz ránk. Köszönjük neked azt is, hogy szeretsz bennünket, és gondot viselsz tanítványaidra.

Uram, nevelj bennünket engedelmisségre! Segíts, hogy a mindennapok rohanásában tudjunk időt szánni arra, hogy elcsendesedjünk, és meghalljuk szelíd hangodat, amely tanácsot és vezet! Így szeretnénk méltó módon elmélkedni értünk vállalt szenvedéseiden. Köszönjük neked, hogy magadra vetted bűneink büntetését. Köszönjük szabadulásunkat és megváltásunkat.

Kérünk téged, formáld bennünket olyanná, hogy életünkön átragyogjon kegyelmed öröme, és segíts, hogy

a hideg téli időben igéd fényét és szereteted melegét árasztassuk cselekedeteinkkel és szavainkkal.

Jézus nevében kérünk, mutasd meg, hogy miként segíthetünk azokon, akik a fagyban dideregnek, és hogyan állhatunk azok mellé, akik a szív és a jó szó melegére vágnak. Viselj gondot e háborúskodással és ellentétekkel teli világra! Áldd meg hazánkat és vezetőinket, adj nekik bölcsességet, amikor dönteniük kell! Áraszd kegyelmedet a benned hívőkre, az egyházban dolgozó lelkészekre és mindenkire, aki gyülekezetéért munkálkodik. Gondolj, Uram, irgalmadra, s légy velünk ma és ezután is. Az Úr Jézus Krisztusért kérünk. Ámen.

LUTHER ÉS AZ ISTENTISZTELET 16.

A ruha teszi a papot?

► Sokak számára meghatározók az olyan külsőségek, mint például az öltözék. „A ruha teszi az embert” – mondják. Mások számára ez teljesen lényegtelen. A keresztyén istentisztelet történetében érdekes szerepet játszott a liturgikus öltözék. Vajon mit öltött magára Luther, amikor a szószékre lépett, vagy az oltár előtt állt? És vajon fontos ez számunkra? Befolyásolja az istentisztelet lutheránus voltát?

Amikor 1984-ben Budapesten elkezdődött a Lutheránus Világszövetség nagygyűlése, az akkor még viszonylag zárt világban élő magyar evangélikusság meglepetéssel a nyitó istentiszteleten látott sokféle papi ruha láttán. Ugyanis nem csak fekete taláros, „Mózes-táblás” lelkészek sora vonult be a templomná szentelt sportszarnokba: a „Luther-kabát” sokféle változatát viselő lelkészek mellett számtalan, színes ruhába öltözött szolgálattevő is ott állt az oltár körül. „Ők is evangélikusok?” – kérdezte nem egy testvérünk. Igen, ők is evangélikusok! A díszes miseruhába öltözött svéd lelkész és a legegyszerűbb fekete öltönyben ígét hirdető amerikai, a nálunk ismert, fekete liturgikus öltözékben gyülekezetet élé álló és a laza, szinte tógyszerű

ruhában táncra perdülő afrikai lelkipásztor is lehet evangélikus. Van-e akkor egyáltalán lutheránus istentisztelet viselő a szolgálok számára?

Az öltözék – sok más funkciója mellett – mindig valamit jelez, valamiről „árulkodik”. A kezdetekben az egyszerű fehér ruha – a megkeresztelt öltözéke – az Istentől megtisztított embert jelezte. (Lásd múlt vasárnapi igehirdetési alapigéket.) Az üldözés után napvilágra, majd pozíciókba jutó kereszténység szolgálattevői egyszerűen ünnepi ruhát hordtak, amely nem tartott lépést a divat változásával, tehát hamar elkülönült. Az egyházi pompa növekedésével a rangot jelző ruha is egyre díszesebb lett. A szerzetesek egyszerű csuhája és a díszes miseruhák egyaránt hordoztak valamilyen

mögöttes tartalmat: egyfajta elkülönülést, viselőjük megjelölését, kiemelt voltát érzékeltették. Szólt ez a liturgikus öltözék hordójának éppen úgy, mint azoknak, akik külső szemlélőként látták. Az emberi hatalom, a pompa, a mások előtt való tetszelgés kísértése természetesen ott volt minden kor egyházában. De ez nem feledtetheti velünk azt, hogy az istentisztelet olyan jelek és jelzések sorozata, amelyek beszélnek, és közöttük jelhordozó a ruházat is. Fontos, hogy a liturgikus öltözék segítője legyen az evangéliumhirdetésnek, ne pedig öncélú, hamis jelzéseket hordozó eszközzé váljék. Jelezze azonban a szolgálat méltóságát, a külön megbízatás tisztét és felelősségét, és jelezze azt is, hogy nem a személy a fontos – azt a ruha (különösen is a „Luther-kabát”) eltakarja –, hanem az, akit az illető képvisel.

Miben végezte Luther a szolgálatot? Amikor Luther kivetkőzött a szerzetesi csuhából, azt a talárt hordta, amelyet minden tanár és magasabb méltóságú ember hordott. 1524. október 9-én prédikált először ilyen talárban. Ettől kezdve állt a szabály: a csak igehirdetéses is-

LITURGIKUS SAROK

tentiszteletre nem volt használatban külön ruha (a talár tehát nem liturgikus öltözék volt). Más volt azonban a helyzet az úrvacsorás istentisztelet esetében. Ezekben az alkalmakon Luther is megtartotta a díszes miseruhát, ebben végezte az úrvacsorai liturgiát. Ahogyan 1536-ban (!) Wolfgang Musculus tudósít, „more papistico indutus”, azaz pápista módon volt öltözve. Ugyanakkor az sem volt ritka, hogy az igehirdetéses-úrvacsorás istentiszteleten az igehirdető „civil” tanári ruhában, azaz talárban prédikált, az úrvacsorai szolgálatot ellátó pap pedig díszes, színes, az egyházi évnék megfelelő öltözéket viselt.

Amit ma „Luther-kabát” hívünk – hazánkban egy kicsit magyarosított, sujtással díszített formáját ismerjük –, azt később kezdték használni; tulajdonképpen politikai döntéssel vezették be tanárok, bírók, rabbik és protestáns lelkészek számára. Nem véletlen, hogy ma a bíróságokon újra találkozunk Luther-kabátos talárral. Ez azonban „mégér egy külön misét” a Liturgikus sarok egy későbbi számában...

■ HAFENSCHER KÁROLY (1FJ)

Katé a határon túlra – adományozóvonal

06-81-330-220

Egy hívás – és valakit megajándékozott! A hívás díja 400 Ft + áfa.

Az Evangelikus Külmisziói Egyesület február 26-án, szombaton 10 és 15 óra között külmisziói nap keretében tartja szokásos évi közgyűlését a Deák téri gyülekezet I. emeleti nagytermében. A találkozó programja Gáncs Péter püspök igehirdetésével kezdődik 10 órakor, valamint előadást tart Szalai András, az Apologetikai Kutatóközpont igazgatója. A közgyűlés beszámolóira délben kerül sor. Rövid ebédszünet után Sevevényi János országos misziói lelkész vezetésével fórumbeszélgetés következik, majd dr. Bálint Zoltán tartja a befejező áhítatot. Az egyesület vezetősége minden érdeklődőt szeretettel vár.

E-mail 253 év elteltével

◀ Folytatás az 1. oldalról

A Rákoskeresztúrra települtek késői utódai sem jártak jobban: 1945. január 6-án számos testvérünket szovjetunióbeli munkatáborokba hurcolták.

Gyülekezetünk az interneten keresett adatokat az ausztriai evangélikus közösségekről, amikor kiderült, hogy az 1752-es tragédia színhelyén él és működik a Stainach–Irdningi Evangélikus Egyházközség. Kétszázötvenhárom év után Rákoskeresztúrról elektronikus levélben kerestünk kapcsolatot egykori „anyagyülekezetünkkel”. A gyülekezet lelkes munkatársa, Peter Kerschbaumer másnap válaszolt. A rákoskeresztúri közösség február 13-án emlékezett a gulágokat megjárt testvéreire, mártírjaira. Az ünnepi istentiszteleten Peter Kerschbaumer hirdette Isten ígétjét.

1575–1599 között artikuláris helyeket jelöltek ki a stájer evangélikusoknak. E türelmi időszak alatt huszonegy új evangélikus templom épült. De a bigott katolikus

Habsburg-uralkodók elhatározták, hogy örökös tartományaikból bármilyen eszéköt alkalmazva elűzik a protestánsokat.

Az Enns-völgyieket kitelepíthették, a templomokat lerombolhatták, az evangélikus hitet azonban nem tudták kiirtani: a neuhausi templomrom mintegy húsz esztendeje – az állagmegóvás befejezése óta – nyaranta istentiszteleti helyként szolgál. A feltárt templomrom egy szegletkövét helyezték el 1954-ben a stainachi evangélikus templom alapkövetéle során.

E templom az elüldözött stájer evangélikusság emlékhelye. Amikor a templom felszentelésének ötvenedik évfordulóját ünnepelték, a leszármazottak még nem tudták, hová kerültek őseik. Nem sokkal a felszentelést követően érkezett meg hozzájuk Rákoskeresztúrról az e-mail, melyben az elüldözöttek kései utódai keresték egyik anyagyülekezetüket. „Nagy az Isten, nagy az ő kegyelme” – érkezett meg másnap Peter Kerschbaumer lelkes munkatárs válaszevele. Most már tudják, mi történt őseikkel.

A múlt vasárnap tartott megemlékezésen nagyon sokan könnyeikkel küzdöttek sokat szenvedett szeretteikre emlékezve. Isten különleges ajándéka volt a stainachi gyülekezet egyik pásztorának jelenléte, a stájer evangélikusság szenvedéseinek, a gyülekezet múltjának, jelenének bemutatása. Az ünnepi alkalom emlékezetes pillanata volt, amikor Peter Kerschbaumer átnyújtotta stájer testvéreink ajándékát, a stainachi templom alapító okiratának másolatát. „A mi templomunk a ti templomotok is” – hangzott a köszöntés. Gyülekezetünk ajándéka a *Meglátam népem nyomorúságát...* című emlékkötet volt, melynek egyik német nyelvű fejezete a stainachiak számára teljesen új adatokat tár fel a stájerországi kitelepítésekről.

Az elektronikus levél 253 év elmúltával érkezett meg a kései leszármazottakhoz. A mi templomaink az ő templomaik is – várjuk a leveleket, várjuk a folytatást.

■ LÉRÁNT ISTVÁN

Gyülekezeti kávéház

► Egy magyar prózaíró – Bécsről szólva – fájdalomnak ad hangot, mondván, hogy hajdanában Pesten is sok szép kávéház volt, mára azonban egyetlenegy sem maradt. Igaza van. Legalábbis olyan nem, amelyik a békebeli idők hangulatát idézné. Létezik azonban gyülekezeti kávéház Pesterzsébeten.

Február 11-én este hét órai kezdettel második kávéházi alkalmát tartotta meg a pesterzsébeti evangélikus gyülekezet. Képzelnék el egy olyan gyülekezeti termet, amely – ahogy Győri János lelkész elmondta – nem „pótemplomnak”, azaz nem egy hideg templom alternatívájának szánt menedékhelynek készült, hanem alkalmas arra, hogy otthont adjon a valódi, mindennapi gyülekezeti életnek. Az itt működő keresztény kávéház célkitűzése a nem feltétlenül „templombarátt” fiatalok egybegyűjtése, a gyülekezeti életbe való bevonása. A célt hasznosan

szolgálja a terem felszereltsége, a fiatalos berendezés, a hatalmas kivetítő és a csocsóasztal. Az „ifi coffee” mellett itt található például az 1988-ban alapított Zákus Media Centrum (ZMC) székhelye, mely hosszú idő óta készít műsorokat a Pax, a Főnix, valamint a helyi televízió számára – vonzerőnek ez sem kevés.

Péntek este kisebb változás következett be a meghirdetett programban. A Jákmi Stúdió előadása helyett Albert Schweitzer (1875–1965) életútjával ismerkedhettek a résztvevők. Születése és egyúttal halála évfordulójának kapcsán

levetítették a *Kiút a sötétségből* című életrajzi játékfilmet, amely főként a több tudományágban maradandót alkotó Schweitzer lambarenei missziójára koncentrált. A filmvetítést az ugyancsak jubiláló Hermons zenekar szolgálata foglalta keretbe. A formáció immáron negyven esztendeje az első magyar keresztény zenekarként jött létre.

A kávéház hétről hétre programokkal készül a jövőben is: koncertekre, filmvetítésekre, színdarabokra és állandó beszélgetésekre várják az érdeklődőket.

A helyszín, a társaság és a lehetőség tehát adott – élni kell vele! „Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek! (...) Olyan, mint a Hermon harmadja, amely leszáll a Sion hegyére. Csak oda küld az Úr áldást és életet mindenkor.” (Zsolt 133,13)

■ K. D. Z.

Az Ige testté lett

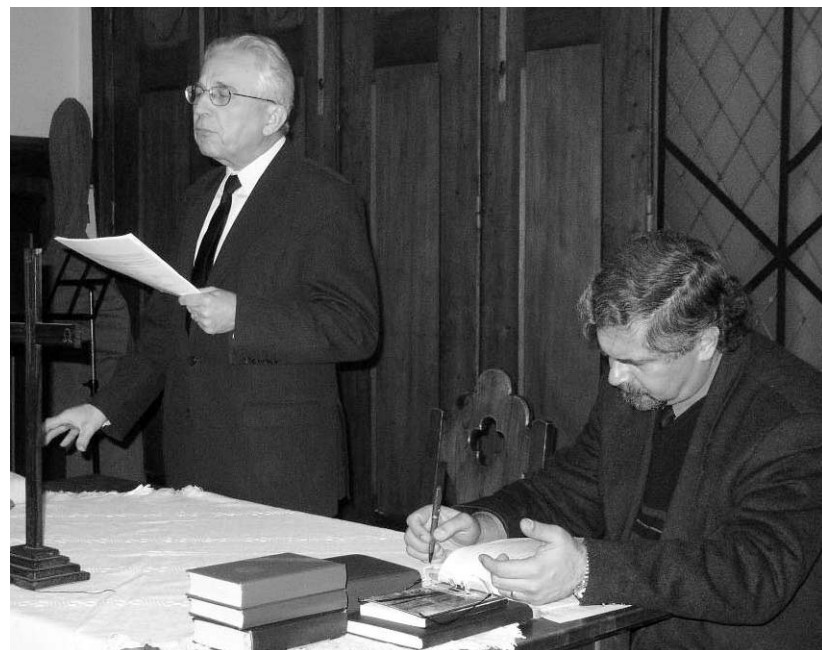
► Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) *Hitiünk titkai összefoglaló címmel meghirdetett előadás-sorozatának második alkalmát február 10-én, csütörtökön tartotta a Kelenföldi Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében.*

A bevezető áhítatot Szeverényi János tartotta az *Útmutató* aznapi ígéje, az 5. zsol-tár alapján. „Vagyunk olyan helyzetekben, amikor hangosan, sőt sírva kell kiáltanunk az Úrhoz” – mondotta. „Csak azzal a lelkiütellemmel tudom olvasni ezt a zsol-tárt, hogy bennem is megvannak azok a gonoszságok, álnokságok, bűnök, amelyekről a zsol-táríró a 10. és 11. versekben ellenségeit vádolva szól. Jézust ismerve kell olvasnunk ezt a zsol-tárt is, az ő lelkiütelével kell látnunk a magunk és mások helyzetét, valamint azzal a biztos reménységgel, hogy Jézus könyörög mindnyájunkért” – folytatta.

Az előadó ezúttal dr. Reuss András professzor volt, előadásának címe: *A testté lélet misztériuma*. Bár szorgalmasan jegyzeteltem, mégsem tudnám elfogadható keresztmetszetét adni az előadásnak. Ezért csupán gondolatcikrák felsorolására vállalkozom azzal a reménnyel, hogy a sorozat előadásainak írott változatát tartalmazó, később megjelentendő kiadványban az elhangzottak olvashatók lesznek.

A testté lélet kérdésében titokkal állunk szemben, amelyről a reformáció idején Melancthon azt írta, hogy „az Istenség titkát imádjuk, nem pedig kutatjuk”. Természetesen beszélni, gondolkodni is kell róla, de hittel és megfelelő alázattal, ésben tartva azt, hogy sokan rossz útra tévedtek azok közül, akik ezt a misztériumot kutatták. Tudnunk kell, hogy saját értelmünkkel, okoskodásunkkal nem juthatunk a titok mélyére – a kapott kinyi-

latkoztatásra kell figyelni. Jézus első-sorban nem önmagáról beszélt, hanem erővel és hatalommal tanított, gyógyított. Voltak, akik felismerték, megértették hívását, követték, és bizonyosságot tettek róla: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt

Dr. Reuss András a testté lélet misztériumáról beszél, mellette Szeverényi János

16,16) Még a tisztátalan lelkek is felismerték, parancsának engedelmeskedtek (Mk 1,23–26). Valóságos Isten és valóságos ember, „aki hozzánk hasonlóan kísértést szenvedett mindenben, kivéve a bűnt” (Zsid 4,15). „Ő a láthatatlan Isten képe...” (Kol 1,15)

Jézus isteni eredetének négy bizonyosságát ismertette Reuss András. Elsőként Jézus szűztől való születéséről beszélt; ekkor Isten cselekszik, Mária szerepe az elfogadás. Másodikként azt említette a professzor, hogy Jézus megkeresztelésekor „...hang hallatszott a mennyből: »Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm»” (Mt 3,17). A harmadik bizonyosság az, hogy a megdicsőülés hegyén „...hang hallatszott a felhőből: »Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, reá hallgassatok!»” (Mt 17,5)

Végül pedig a negyedik bizonyosság: Jézus feltámadása. Jézus léte nem Betlehemben kezdődött, ő öröktől fogva van. „Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennel volt, és Isten volt az Ige.” (Jn 1,1)

■ DR. GYŐRI JÓZSEF

Akik „bevállalták” a múltat, a jelent és a jövőt

Az EKE ifjúsági hétvégeje Piliscsabán

► Az egyik tévécsatorna népszerű műsorának szállóigévé vált mottója adta az ötletet a szervezőknek, amikor az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) ifjúsági hétvégejének a *Bevállalod? Igen vagy nem?* címet választották. A piliscsabai Béthel Missziói Otthonban február 11. és 13. között az ország minden részéből érkező mintegy kétszáz résztvevő szembesülhetett múltjával, jelenével, és gondolkodhatott el jövőjéről az áhítatok, az előadások és a beszélgetések segítségével.

„Számomra azért jelentett sokat ez a néhány nap, mert szembe kellett nézнем olyan kérdésekkel, amelyeket a hétköznapokban ilyen vagy olyan okból kifolyólag esetleg igyekszem elkerülni” – összegezte a hétvége személyes benyomásait az egyik résztvevő. Egy másik fiatal sommásan csak ennyit mondott: „Csendért jöttem.”

A hólepte Piliscsabán valóban kinekinek megadott a lehetőség arra, hogy szembenézzen önmagával, feltöltekezék és elcsendesedjék. Ehhez Jorsits Attila teológushallgató áhítata adta meg az alapot, feltéve a kérdést: *Bevállalod az őszinteséget?*

Ottlétünkör az előadó, Fűke Szabolcs lelkész Jer 17,10 alapján *Bevállalod a múltad?* című előadásában többek között azt

hangsúlyozta, hogy amíg nem tisztáztuk a múltunkat, nem dönthetünk a jelenünkről sem. Isten, a szívek vizsgálója valóban ismer bennünket. Azért szól bele az életünkbe, mert törődik velünk, és szeretet. Az Úr hisz abban, hogy változhatunk; nem akarja, hogy a bűneink tönkretegyenek minket.

Az őszinteség és a múlt témája után a résztvevők a *Bevállalod a jelened?*, illetve a *Bevállalod a jövőd?* kérdéssel foglalkozhattak Győrfi Mihály és Verasztó János lelkészek jóvoltából. Az Evangélikusok Közössége az Evangéliumért tartalmas, komolyságot és játékos kereteket sem nélkülöző ifjúsági hétvégeje úrvacsorás istentisztelettel zárult. Az EKE legközelebb tavaszi csendesnapjára várja az érdeklődőket.

■ G. Zs.

Nyílt nap Balatonszárszón

► Oktatási intézményekben szokásos nyílt napra emlékeztetett a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon által szervezett hétvége. Olyan alkalomra, amikor az érdeklődők bepillantást nyerhetnek egy intézmény életébe, és valamelyest megismerkedhetnek egymással is.

Kedves fogadtatás alapozta meg a jó hangulatot. A meghirdetett – kedvezményes – hétvégi pihenésre érkezőket mint rég nem látott, messziről érkező barátot fogadta az intézményvezető, Véghe Szabolcs, így nem csoda, ha a zord hidegből belépőknek nemcsak a testét, de a szívét is jóleső melegség járta át. Megerősíthetjük, hogy a már többször is bemutatott, jelentős német egyházi segítséggel létrehozott épület-együttes valóban paradésan szépre sikerült. Am mit sem érne az igényes környezet az ott dolgozók lelkiismeretes munkája, mosollyal kísért kedvessége nélkül!

A péntektől vasárnapig tartó „nyaralás” alatt ki-ki kedve szerint hasznosíthatta az időt. Azt senki nem hagyta ki, hogy sétáljon, esetleg korcsolyázzon egyet a befagyott Balatonon, netán szánkóban húzza csemetjét. A hatalmas jégmező valahogy mindenkit vonzott.

Azonban nemcsak a szabadban, de a falak között is bőven akadt lehetőség a

szabad idő eltöltésére a megunhatatlan csocsótól kezdve a filmvetítéseken át a számtalan társasjáték valamelyikére összeállt alkalmi társasághoz való csatlakozásig, a forralt bor mellett folytatott beszélgetésekig vagy elmélyült eszmecsereig. Közben a gyerekek csapatba verődve – hiszen nagyjából gyerekes családok jöttek – „portyáztak”, és hol itt, hol ott bukkantak fel. De volt alkalom pihenésre és befelé fordulásra is, amelyet hatékonyan segített az itt hagyományos, közös, étkezés előtti éneklés és imádkozás, valamint az értékes szombat reggeli áhítat. Azok sem döntöttek rosszul, akik vasárnap délelőtt ellátogattak a különös hangulatú – és formájú – síófoki fatemplomba.

Hamar oldódott az üdülőben az ismeretlenek között eleinte meglévő idegenkedés, az arcokra mosoly ült ki, s valami megfoghatatlan nyugalom és szeretet költözött a jókedvű társaságba. Így vált valóban nyílttá a hétvége; nyílttá egymás, az intézmény dolgozóit, az egyház és természetesen az Ige iránt.

A vasárnap beköszöntő kellemes napsütés barátságosan búcsúzkodó emberek csoportjára pillanthatott, akik valamennyien hálátelt szívvel, élményekkel gazdagodva indultak elvinni a kellemes hétvége és az otthon munkatársainak jó hírét a jeges februári úton az ország különböző pontjaira.

■ GYARMATI GÁBOR

Kórházi lelkipozó

A kórházi lelkipozó kérdései adták a fő témáját annak az ökumenikus tanácskozásnak, amelyet február elején rendeztek a kiskunhalasi Szilády Áron református gimnáziumban. Noha ebben a (kun) városban a katolikus és a református egyház a legerősebb, a kórházi lelkipozószolgálat az evangélikusok külön kórházlelkészrel veszik ki a részüket. Ez főleg annak köszönhető, hogy a közeli Soltvadkert és Kiskőrös gyülekezetéből is jelentős számú beteget kezelnek az intézményben.

A soltvadkerti származású Honti Irén fővárosi tapasztalatait kamatoztatja ebben a karitatív munkában. Mint előadásá-

ban elmondta, 2004 szeptemberétől végzi ezt a nemes szolgálatot; kórházról kórházra járva nyújt vigaszt a rászorulóknak – felekezetre való tekintet nélkül. Ugyanez érvényes a református nőegylet és a Katolikus Karitászmunkatársaira is.

Mint a tanácskozás végén elhangzott, a rendszeres kórházi áhítatok és istentiszteletek mellett a személyes beszélgetés és vigasztalás is fontos a testi-lelki gyógyuláshoz. A tervek szerint a közeljövőben tanfolyam is indul a munkatársak részére, melyet az Egysült Államokban végzett Berze János református lelkipozó koordinál majd.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

A Tényői Evangélikus Egyházközség egyházi állásra várja protestáns egyháztag, illetve házaspár jelentkezését. A javadalom részét képezi Tényőn – Győről tíz kilométerre – egy kétszobás, összkomfortos szolgálati lakás. A részletekről Németh Jenő gondnoknál lehet érdeklődni a 96/468-162-es telefonszámon, illetve személyesen, a telefonon való egyeztetést követően az alábbi címen: Tényő, Kossuth u. 24.

Párkapcsolati ábécé együtt járónak és házaspároknak

Előadás-sorozat 2005 tavaszán, hétfő esténként 18 órától a Ráday Kollégium dísztermében (Budapest IX. ker., Ráday u. 28.). Az előadó dr. Pálhegyi Ferenc lesz.

- Március 7. Hogyan találhatók rá a páromra?
Március 14. Valóban össze kell házasodnunk?
Március 21. Ismerjük meg önmagunkat és egymást!
Április 4. Egységünk titka: az empátia
Április 10. Mit kaphatunk egymástól, és mit adhatunk egymásnak?
Április 18. A testi kapcsolat lelki dimenziója
Április 25. Érdemes-e gyerekeket szülni a mai világban?

Jubileumi konferencia a Manrézában

Fókuszban a katolikus felnőttképzés

► **Festői környezetben, Dobogókőn rendezte legutóbbi, születésnap tanácskozását február 11. és 13. között a tíz esztendeje alakult Katolikus Ifjúsági és Felnőttképzési Szövetség (KIFE). A Manréza konferenciaközpontban és liturgikus házban tartott összejövetelen a hazai katolikus felnőttképzés területén szerzett tapasztalatokról és eredményekről, valamint az európai lehetőségekről volt szó.**

A Katolikus Ifjúsági és Felnőttképzési Szövetséget egy évtizeddel ezelőtt azzal a céllal hozták létre, hogy összefogják azokat a katolikus szervezeteket, melyek tevékenységének egésze vagy egy része az ifjúsági és felnőttképzéshez kapcsolódik. A KIFE alapítói arra törekedtek, hogy minél szélesebb körben megismertessék felekezetük társadalmi tanítását.

A megalakulásuk tizedik évfordulójának alkalmából szervezett szakmai konferenciára német és magyar szakembereket vártak. Előadások és beszélgetések keretében számba vették a múlt tapasztalatait, és megfogalmazták a jelenlegi problémákat.

A rendezvényt – melyet a tagszervezetek munkáját bemutató kiállítás tett színesebbé – dr. Beer Miklós váci megyés püspök nyitotta meg. A résztvevők ez-

után több referátumot is hallhattak. Először a KIFE tevékenységébe nyertek bepillantást, majd a felnőttképzést vizsgálták meg több oldalról is, például a kultúrateremtésben, a lelképásztori koncepcióban, illetve a hazánkban betöltött szerepe szempontjából.

A szekcióüléseket követően első ízben adták át a Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Országos Testülete (KA-

LOT) alapítójáról, Kerkai Jenő jezsuita atyáról elnevezett díjat. Az elismerést a KIFE elnökétől, Gábor Miklóstól ifjúsági képzés kategóriában dr. Szegei László süllyési plébános, a váci egyházmegye ifjúsági referense vehette át. A felnőttképzés területén végzett munkájáért Lázár Kovács Ákost, a Faludi Ferenc Akadémia tanulmányi igazgatóját tüntették ki.

■ G. Sz.

A délutáni szekcióülések vezetői közül Elek Antal, Karcub Gyula és dr. Batemay Ágota

KÉSZÜLÜNK A NŐK 2005. ÉVI ÖKUMENIKUS VILÁGIMANAPJÁRA 5.

Kisebbségi egyházak Lengyelországban

► **A nők március 4-ei ökumenikus világimánijára készül e számunkban a Lengyelországban működő kisebbségi egyházakról esik szó. A kisebbségi egyházak a Lengyel Ökumenikus Tanácshoz tartoznak. A legnagyobb közülük a körülbelül ötszázötvenezer tagot számláló ortodox egyház az ország keleti felében. Az úgynevezett ókatolikus, illetve lengyel katolikus egyházak összesen mintegy nyolcvannyolcezer hívőt számlálnak, és vannak még görög katolikusok is. A protestáns egyházak közül a legnagyobbak az evangélikus nyolcvanöt ezer hívővel; a református egyházhoz négyezer, a metodistához ötezer, a baptistához hatezer hívő tartozik.**

A kisebbségi hívőinek tábora összesen a lakosság 2%-át teszi ki. A rendszerváltás idején rendezték a Lengyel Ökumenikus Tanács tagegyházainak az államhoz való viszonyát, jogi helyzetét, egyebek mellett a hitoktatás, a diakónia, az ifjúsági és a női munka területén. Idetartozik a nők világimánija tanácsának munkája is. Ezeket kívül az egyetemes imahét szolgálatába a római katolikus egyház is bekapcsolódik.

Az evangélikus egyház

Beszámolómat egy jellemző példával kezdem. Varsó egyik külső kerületében egymás mellett él a „nagy” és a „kis” testvér. Az evangélikus gyülekezet összesen húsz tagból áll. Több idős házaspár, néhány fiatal és gyermek jár szorgalmasan vasárnaponként az alkalmakra. Vannak köztük eredetileg evangélikusok, és van olyan is, aki áttért a katolikus vagy a baptista egyházból. Eleinte sokkal nagyobb volt a gyülekezet; a század elején még nagy templomokat látogatták. Számuk azonban lassan megfogyatkozott, így a nagy templomot eladták a római katolikus gyülekezetnek és a templom mellett levő régi, kis gyülekezeti terem alakították át imaházzá. Évtizedeken keresztül magas kerítés választotta el egymástól a két istenházat. Egy ideje azonban – közös megegyezés alapján – a kerítés helyett csupán egy keskeny ösvény húzódik a két épület között; ezt talán a közeledés jelének is tekinthetjük.

Ez a kép tükrözi az evangélikus egyház lengyelországi helyzetét is. Kezdetől fogva kicsiny közösség volt az evangélikusoké; gyakran üldözték is őket,

máskor eltűnték a jelenlétüket. A reformáció tanai már 1520-ban elérték Lengyelországot. Különösen a nemesség volt fogékony először a lutheri, később a kálvini tanokra. Az ő támogatásával lehetett már a 16. század második felében

Az kwiatoni – egykor ortodox, ma római katolikus – fatemplom

egyházat is alapítani. Ebben az időben Lengyelország toleráns volt minden felekezettel szemben. Erre példa az is, hogy az antitrinitarizmus a 16. században csak Erdélyben és Lengyelországban maradt meg.

A század végére körülbelül ötszázhetven evangélikus gyülekezet jött létre, elsősorban a németek által lakott vidékeken. Az ellenreformáció azután gátat vetett a további terjeszkedésnek. A lengye-

lek és a németek közötti ellentétek, majd az ország felosztása tovább nehezítette a helyzetet, míg végül a második világháborúban a németek bevonulása aztán véget vetett a közös német-lengyel egyházi életnek. Üldözték a lengyel lelkészeket, közülük többen koncentrációs táborba kerültek.

A kommunizmus idején az evangélikus egyház teljesen elvesztette német karakterét; a német nyelvet a liturgiában sem használhatták. Az evangélikus egyháztagok erősen élt a hívő öntudat a teljes diaszpórahelyzet ellenére. A legnagyobb számban az ország déli, német tartományokkal határos vidékén élnek evangélikusok. Itt él a lengyel lutheránusok egyháza; gyökereik egészen a reformációig nyúlnak vissza. Ők az üldözések idején is hűségesek maradtak. A herrnhuti pietizmus hatása körükben még ma is eleven, a 19. és 20. század ébredési mozgalmai pedig a Krisztus-kegyességben erősítették őket. Ezzel együtt a keresztény hagyományok őrzése, a család, a házasság komolyan vétele jellemzi őket.

A tescheni egyházkerület központja püspöki székhely. Itt diakonissza-anya-ház, valamint ifjúsági központ is működik, így ez lett a második legerősebb egyházkerület a varsói mellett. A fordulat után kiszélesedtek a lehetőségek. Nincs ugyan „egyházi adó”, de mindenki egyházi vagy karitatív célokra fordítja a keresete egy százalékát, ezenkívül gondoskodnak az idősekről, a betegekéről. 1999-től kezdve a nők is elvégezhetik a teológiát. Lehetséges az ordinációjuk, és – korlátozott mértékben – végezhetnek lelkesítő munkát is; az úrvacsoraosztás és a kazuális szolgálat azonban még nincs engedélyezve számukra. Az evangélikus és a katolikus egyházat elválasztó falak ugyan már ledőltek, de a női és férfi egyházi szolgálat között – úgy látszik – még állnak az akadályok.

A lengyelországi zsidó közösség

A második világháború előtt Lengyelországban élt a kontinens második legnagyobb létszámú zsidó közössége (Orosz-

országban éltek a legtöbben). Öntudatosan ápolták hitüket, ugyanakkor magukat következetesen lengyeleknek vallották. Európa sok országából menekültek ide az üldözések elől, és Lengyelország nyitottan fogadta őket. Teljes vallásza- badságot élveztek; Lengyelországot a 16. és 17. században „zsidó paradicsomnak” nevezték. Kibontakozhatott a zsidó kultúra, a művészet, a színházi és irodalmi élet; kultúrájukat héber nyelven is ápolhatták. A zsidó polgárság központjává Krakkó vált.

Helyzetük a második világháborúval változott meg. Hárommillió zsidó pusztult el a koncentrációs táborokban az esztelen fajüldözés nyomán. A borzalmak körülbelül kétszázötvenezeren éltek túl; egy részük az országban rejtgették (Lengyelországban volt az egyik legnagyobb zsidómentő akció), más részük a haláltáborokból, illetve szovjet munkatáborokból tért haza. A visszatérők legtöbbször otthona helyén csak romokat találtak, a kibeszélhetetlen szenvedések emlékével nem tudott tovább ott élni. Körülbelül hatvenezer vándoroltak ki Izraelbe. Leszámazottai között voltak olyanok – a második, sőt a harmadik generációban is –, akik évtizedek múltán visszatértek szüleik, nagyszüleik szülőföldjére, és ott erősítették a zsidó közösséget.

A kommunizmus idején feloszlatták az ortodox zsidó közösségeket, tilos volt a héber nyelv használata. A hatvanas évek végén – újabb antiszemita kampányok hatására – ismét húsz ezer zsidó hagyta el Lengyelországot.

A rendszerváltás után a megmaradt zsidó kisebbség újjászületett, ápolni kezdte régi hagyományait, s a fiatal nemzedék öntudatosabb és vallásosabb lett, mint az idősebbek. A jelenlegi zsidó közösség három-négyezer tagot számlál. A lengyelországi zsidók nagy része ma már teljesen szekuláris, mégis vannak olyanok, akik felfedezik és értékelik a tradíciókat, sőt gyermekeiket is próbálják a zsidó hagyományok szerint, hitben nevelni.

■ KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNYI KLÁRA

Oratóriumok szerzője

Epizódok a 320 éve született Georg Friedrich Händel életéből

Az 1685. év különösen értékes a zenetörténetben, hiszen akkor született a barokk zene két páratlan tehetségű képviselője: március 21-én Bach születésére emlékezünk, ezt pedig megelőzi Händel születésének évfordulója február 23-án.

Händel a németországi Halle-ban látta meg a napvilágot; itt kezdte meg zenei tanulmányait is. 1703-ban Hamburgba költözött. A gazdag Hanza-város virágzó zenei élete és az akkortájt gyakori operaelőadások hatása tovább gazdagította Händel művészetét is. Először hegedűsként, majd csembalistiként működött közre az operazenekarban. 1705-ben megszületett első operája, az *Almira*.

A hamburgi évek után mintegy négyéves itáliai tanulmányút következett. Firenze, Rómát, Nápolyt és Velencét járva megismerkedett az olasz operával és egyházi műfajokkal, valamint kapcsolatba került a zene nagyjával: Pasquinivel, Corellivel és a két Scarlattival. 1710-ben a hannoveri választófejedelem hívására visszatért német földre. A hannoveri udvari zenekar karnagya lett, *Rinaldo* című operáját azonban Londonban mutatták be. Feltehetően ennek nagy sikere indította arra, hogy 1712-ben az angol fővárosba települjön. Életének hátralévő részét itt töltötte. Az első londoni korszakban írt jelentős művei az utrechti béke megünneplésére komponált *Te Deum*, az Anna királynő tiszteletére írt születésnap óda és a korábbi hannoveri gazdájának angol királlyá koronázására írt *Vízizene*.

Ebben az időben néhány egyházi művet is alkotott Händel. A katolikus liturgiát latin nyelvű zsoltárfeldolgozásokkal, az anglikánt pedig angol nyelvű anthemekkel gazdagította. 1719-től 1740-ig operák komponálására fordította energiáját. Csaknem negyven kompozíciója született ebben a műfajban ez alatt az idő alatt. 1741 után – részben utolsó operáinak kedvezőtlen fogadtatása miatt – elfordult az operáktól, és angol nyelvű oratóriumokat írt. Élete utolsó éveiben egyre romlott a látása, majd teljesen megvakult az idős szerző. 1659-ben halt meg. Nagy tiszteletadással a Westminster-apátságban helyezték örök nyugalomra.

Bár már kisgyermekkorában megmutatkozott kiemelkedő zenei képessége, apja jogásznak szánta, és hallani sem akart arról, hogy fia a zenei pályát válassza. Egy anekdota szerint a szigorú apa minden hangszert eltávolított a házból, és fiát távol tartotta minden olyan helytől, ahol hangszerekkel találkozhatott volna. A fiú azonban titokban szer-

zett egy klavikordot, felvitte a padlás-szobába, és éjszakánként játszott rajta, amikor a család többi tagja már aludt...

Egyszer, amikor alkalom adódott arra, hogy orgonáljon, a szász-weissenfelsi herceg felfigyelt az ifjú művész tehetségére. Támogatása lehetővé tette Händel számára, hogy Halle kiváló orgonistájánál, F. W. Zachownál orgona- és csembalójátékot, valamint zeneszerzést tanul-

jon. A 17. és 18. század során többször is előfordult – többek között Heinrich Schütz esetében –, hogy egy jó ízlésű fejedelem a szülői akarat ellenére hathatósan segítette egy zenei tehetség kibontakoztatását.

Ma is áll az a kis orgona a hallei Marktkirchében, melyen Händel első zenei leckéit kapta. Egy manuáljának mindössze hat regisztere – mint azt e sorok írója is tapasztalhatta – gyönyörűen tölti be eleven hangjával a hatalmas gótikus csarnoktemplomot. A fejedelmi segítség, a kiváló tanár és a mesterien megépített kis orgona így segítette Händelt abban, hogy később orgonavirtuózként is számon tartsák. Egy kortárs híradás szerint „abban a pillanatban, amint Händel nekikészült, hogy megérintse az orgona billentyűit, olyan mély csönd tá-

madt, hogy az emberek a lélegzetüket is visszafojtották, és mintha megakadt volna az élet”.

Az operák komponálása során formálódott drámai készsége, a francia zenéből tanult ünnepi formák és a német baroktól örökölt polifon komponálási mód koncentrálvá jelentkeznek Händel oratóriumaiban. E műfajban írt egyik remekműve a *Messias*. A mű szöveggöny-

ve – melyet a költő, Charles Jennens Händel útmutatásai alapján, bibliai szakaszok felhasználásával írt – Jézus életéről és megváltói művéről szól. Kevésbé ismert körülmény, hogy a *Messias* 1742-es bemutatója egyben jótékony célt is szolgált: a befolyt adományokból „több fegyház rabjainak felségítése és egyéb jótékony cél” is megvalósulhatott.

További vallásos tárgyú oratóriumaiban (például: *Saul, Izrael Egyiptomban, Sámson, Judás Makkabeus*) általában ószövetségi témát dolgozott fel. Születése után 320 évvel elmondhatjuk: műveivel elérte célját, melyet így fogalmazott meg: „Sajnálom, ha hallgatóimat csak szórakoztatni tudnám; szeretném őket jobbra is tenni.”

■ FINTA GERGELY

Katolikus szemmel a Luther-filmről

Számomra felkavaró élmény volt a Luther-film. A rendezők ötszáz évvel ezelőtti eseményeket igyekeztek a 21. század elején bemutatni. A történeti hűség azonban nagyon összetett kategória. A megjelenítés során mindenképpen egy vízió áll a filmesek előtt: hogyan kezdődött el a 16. századi reformáció? Egyetlen ember – Luther Márton – okozta, vagy több folyamat egybeesése eredményezte az egyházszakadást? A korabeli eseményekről csak írásos feljegyzések, rajzok, illetve képek állnak a rendelkezésünkre. A filmbeli megjelenítéshez elég nagy fantáziára van szükség. Az oknyomozó történelem alapvető szabálya, hogy a több száz évvel ezelőtti eseményeket ne a mai eszünkkel, az alapeseményre a századok során ráakódott, azóta kiegészült tapasztalatokkal, esetleg előítéletekkel közelítsük meg, hanem törekedjünk a lehető legszélesebb körű objektivitásra. Tudom, hogy ez nagyon ritkán sikerül, mert az emberek nem mentesek az érzelmeiktől, de éppen ezért kell a történelmi hitelességre törekedni. A film pedig – éppen azért, mert film – az érzelmeinkre akar hatni, tehát sarkít; ehhez meg is van a joga a filmművészetnek.

Nagyon sok szép jelenet van a filmben, korhű helyszínekkel, ruhákkal. De valójában színészekkel nehéz visszaadni az abban az időben megélt valóságot. Csak „eljátsszák” – ez is nagy teljesítmény –, hogy mi történhetett. Tévedés ne essék, a film történeti adatokra épít: élt Luther, kezünkben van a 95 tétel, ismerjük az akkori pápák viselt dolgait, tudunk a reformáció különböző irányzatairól. De az akkori közeget, környezetet, az egyházi és társadalmi összgodolódást nagyon nehéz visszaadni.

Éppen ezért a filmet úgy tekintem, mint egy kísérletet. Kísérletet arra, hogy történelmi megjelenítésben szembesítsen a múlttal, kiemelje Luther Márton személyét, aki a reformáció elindulásának kezdetén áll. Kétségtelen, hogy egyházi, vallási, történelmi szempontból kiemelkedő személyiség, akiről 1983-ban, születésének 500. évfordulóján II. János Pál pápa azt mondta, hogy ő „atyánk a hitben”.

Amit mindenképpen értékelek, az a radikális, vagyis az evangélium iránti feltétlen elkötelezettség. Kevesen ismerik Jézusnak azt a mondatát, hogy a mennyek országa mindmáig erőszakot

szenvet, és hogy az erőszakosak mennek be oda (Mt 11,12). Itt valójában a feltétlen Krisztus-követésről van szó, amikor is az erőszakosak az elszántak, a meg nem alkuvók. Ez a gondolat végigkísérhető a filmben a Szentírás központi helyre való állításával. Szinte azonosulhatunk a főszereplővel, aki az igazságért, Krisztus és Isten ügyéért küzd.

Katolikus felfogás szerint azonban a teljes Krisztus (totus Christus) mindig Krisztus és az egyház. Jóllehet az egyháziaknak voltak és vannak bűneik, de maga az egyház „szent és szeplőtelen” (Ef 5,27; katolikus fordítás). Ezt a megkülönböztetést feltétlenül tudni és ismerni kell, mielőtt a filmet vagy akár a mai egyházat, egyházakat mérlegre tesszük. Júdás, de még Péter bűne sem minősítette az apostolok közösségét, az megmaradt az apostolok közösségének. Az egyéneknek, vagyis az egyháziaknak, az egyházhoz tartozóknak viszont vannak bűneik. A keresztényeknek/keresztényeknek ezért nagy a felelősségük a tekintetben, hogy miként élnek, és hogyan mutatják be azt az egyházat, ahova tartoznak.

Voltak búcsúcédulák, és voltak visszaélések, voltak helytelen ereklétiszteletek, és maga az egyházi hatalom is túllépett a saját hatáskörén. Ez azonban nem minden egyházi személyre volt általánosan jellemző. Ebben az időben VI. Sándor mellett is voltak szent pápák, szent papok, szent szerzetesek és a világban élő szent nők, férfiak. Ezen a területen a film egészen biztosan csak a drámai kiemelkedő kedvéért általánosít, de a római egyháznak nem csak bűnei voltak.

Ötszáz év után már nem a szembenállás, hanem az egység keresése a keresztények közös útja. Bár a film a reformáció kori történelmi események bemutatásában befejezetlen, jó lett volna egy szöveg felirat a végén, mely felidézze a megbékélés számátalan kölcsönös gesztusát, többek között II. János Pál pápa magyarországi látogatása során a debreceni gályarabok emlékművének megkoszorúzását, valamint a katolikus egyházhoz hivatalos és nyilvános, a római katolikus egyház nevében 2000-ben kimondott bocsánatkérését valamennyi, a lutheri reformáció egyházaihoz tartozó, protestáns testvérünkkel szemben.

■ KRÁNYITZ MIHÁLY rektorhelyettes, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Szellemi táplálék napról napra

▶ Az alábbiakban ismertetőnk két áhítatoskönyvre az elmúlt év végén tettem szert, és ez évtől „használatba” is vettem, annak rendje-módja szerint olvasni is kezdem őket. Az egy hónapos „gyakorlat” igazolta a hozzájuk fűzött előzetes várakozásaimat: mindkettő igazi lelki útvalót kínál napról napra, és speciális tulajdonságaik révén nem mindennapi élményt jelent a rendszeres forgatásuk.

Varga László, a Marosvásárhelyen élő, idős református lelképásztor *Isten asztaláról* címmel kínál az év minden napjára tömören megfogalmazott lelki-szellemi táplálékot. Börtönévei alatt tanulta meg, hogyan lehet három percen társainak elmondani egy-egy hitbéli igazságot. S most nekünk „szolgál fel” új tanítást egy-

egy oldalon Isten asztaláról – minden napra egy igevers kapcsán –, hogy ki-ki felismerje küldetését és Istennek az ő számára készített tervét. A Harmat Kiadó újdonsága ily módon egy esztendő alatt mozaikszerűen képet ad a Biblia egészéről. Együtt könyöröghetünk a szerzővel „jó étvágyért” az Isten asztaláról vett áldások elfogadásához.

Az Evangéliumi Kiadó huszonöt angol szerző közös munkáját jelentette meg *Napról napra végig az Újszövetségben* címmel, Denis Clapham, John Heading és Malcolm Horlock szerkesztésében. S valóban, a kétszázhatvan fejezetet egy év alatt végigolvashatjuk ezeknek a szakszerű, de közérthető igemagyarázatoknak a „kalauzolásával”. Az újszövetségi könyvek előtt bevezetést is találunk, és több térkép is segíti a tájékozódást. Az egy-egy napra szánt egyoldalas, tömör összegzéseket természetesen csak az érti meg igazán, aki időt szán arra, hogy előbb alaposan áttanulmányozza az az-

napra kijelölt újszövetségi szakaszt. Ennek a nem mindennapi áhítatoskönyvnek a segítségével (a néhány éve az Ószövetségről készült összeállításhoz hasonlóan) nemcsak több és új ismeretünk lehet a Szentírásról, hanem erősödhetünk is hitünkben, Jézus iránti szeretetünkben. ■ G. A.

Varga László: *Isten asztaláról – Áhítatok az év minden napjára*. Harmat Kiadó, Budapest, 2005. Ára: 1600 Ft.

Clapham-Heading-Horlock (szerk.): *Napról napra végig az Újszövetségben*. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 2004. Ára: 1000 Ft.

Város a Rima folyó völgyében

Rimaszombat (Rimavská Sobota) a Dél-szlovák-medencében, a Rima partján fekvő város. A 18. század végétől kezdve többször is Gömör-Kishont vármegye székhelye volt. Az *Árpádok* által behívott német bányászok alapították mint bányásztelepülést; ez idő tájt hét faluból állott, s a kalocsai érsek tulajdona volt. Városi jogát az *Anjouktól*, nevét pedig szombati hetivásáraitól kapta. A városról szóló első írásos emlék 1270-ből származik. 1334. május 5-én kapta meg a szabad királyi városi címet. Ezt a napot a rimaszombatiak minden évben megünneplik a város napjaként.

1845 májusában *Petőfi Sándort* Rimaszombatban választották Gömör vármegye tiszteletbeli táblabírájává. 1849 júliusában *Görgey* itt kezdte meg alkudozásait *Rüdiger* cári tábornokkal, a tárgyalás vége a világiosi fegyverletétel lett. A város neves iskolájában, a főgimnáziumban tanult *Mikszáth Kálmán*, *Izsó Miklós*, *Pósa Lajos*, *Holló Barnabás*, *Kiss József*. A város híres szülőttei többek között: *Hatvani István*, „az ördögös professzor”, *Ferenczy István* szobrászművész, *Szentpétery József* ötvösművész, *Tompa Mihály* költő és *Blaha Lujza* színésznő, népszínműíró.

A város főtere középkori alaprajzú, négyszögletes. Itt áll az 1774–1790 között épített, barokkos küllemű Kereszte-

lő Szent János római katolikus templom, amely az eredeti gótikus bazilika alapjaira épült. Egyik oldalán Blaha Lujza mellszobra, a másikon az első világháború hőseinek emlékműve áll. A klasszikus alaprajzú főtér házait megdagasztják műemlékek.

A főtér házai között találjuk a 18. század végén empire stílusban épített református templomot abban a formában, ahogyan *II. József* korában engedélyezték. Kriptájában található *Ferenczy István* márványkoporsója. A templom külső falában látható a művész mellszobra. Az evangélikus templom 1790-ben épült copf stílusban, tornyának építését 1856-ban fejezték be. Oltárképét, felszerelését *IV. Gusztáv* svéd király ajándékozta 1803-ban a helyi evangélikusoknak a bécsi követség templomának felszereléséből.

A város csillagvizsgálója, amelyet 1975-ben alapítottak, már európai hírű. Tevékenysége a Nap megfigyelésére koncentráldik, de üstökösöket, a csillagok takarását és a holdfogyatkozásokat is vizsgálják. 2001 szeptember óta Rimaszombat nevét viseli a 20495. számú kisbolygó.

A város ezeken kívül is számos szépséget és érdekességet kínál az ide látogatók számára, érdemes felkeresni.

■ KERÉGYÁRTÓ MIHÁLY

Télutó, böjtelő

BARTALIS JÁNOS

Isten elébe letenni

Februárvég –
valami lehetetlenség
történik mindjárt.
Duzzad a rügy,
az ágak az égbe markolásznak.
Minden lángol, feszül.
Ó, hogy akarnék
én is, én is
valami lehetetlenség lenni,
kitagolni, megüstizolni.

Ha Január-rém megy és Február-keves jön,
a földről a téli szenny eltűn,
bűn és mocskok –
én az erdőhátról hóvirágot hozok.
A zord árkokból dül a szent tavasz-szag –
ó, hogy akarnék
én is, én is
valami új lenni,
újja válni, megvilátni.
Ha jönnek napvilágos ébredések,
reggel ágyamból kikelek,
ragyog a kert.
A lég tiszta azúr.

A fénylő fán kis madárka szól,
s kalóz tavaszi szél suhint frissen, csípve
a fák közt, és új lázakat szór –

Ó, hogy akarnék én is akkor
valami szép, ifjú, tiszta lázban égni,
föltámadni, felfrissülni,
megízlelni és megmutatni,
megteremteni és megalkotni
a legigazabbat, a legelőbbet,
a legnagyobbat, a legeslegszebbet,

és Isten elébe letenni,
és világ elébe letenni,
és szívem elébe letenni,
és térdelni és imádkozni,
és imádkozni és leborulni.

■ FEKETE ISTVÁN

Ablakomban madáretető van. Idejárnak tollas kis barátaim – ehez zsellerei a télnek –, hogy a fagygyúmaradékokon tornászva eltengessék parányi életüket holnapig.

Reggel arra ébredek, hogy kopogtatják a kemény szalonnabőr, és estefelé akkor tűnnek el, amikor a téli ködök alól alattomosan elindul felénk az éjszaka.

Hogy éjjel hol vannak: nem tudom. Itt a Sashegyen sok a feketefenyő, talán ezeknek bozontos hónaljában húzódnak meg, vagy a vadszőlőlugasok szövevényében, vagy a padlások zugai-ban, ámbár sok itt a ház, amelynek egyáltalán nincs padlása. Teteje nincs, az építőmester valamelyik emelet után meguntta a dolgot, laposra kente a cementet, s azt mondta: kész. A padlás ósdi dolog, ahol a gyerekek boszorkányok és tündérek után kutatnának és álmodnának. Padlás nincs, mese is kevés van, és a cinegék menjenek aludni, ahová akarnak.

Így azután nem tudom pontosan, hol alusznak. De ez talán nem is fontos. Reggel itt vannak, és megállok néha írás közben, és gondolatban megsimogatom őket. Sajnos: csak gondolatban, mert ha megmozdulok, elrebbenek.

De nem mind olyan félénk. Van egy kis kékcinke, ez nem törődik velem, ha járok-kelek a szobában. Azt hiszem, rájött, hogy az a tökmag vagy fagygyú nem magától került oda, s az az övé.

Néha azonban idegenek jönnek. Ezek aggódva nézik az ablakot, s az etetőben csapdát sejtnek. De az éhség nagy úr. Látják a kis kékcinkét, nem történik semmi baja, közelebb bátorognak, azután – egy életem, egy halálom – rácsapnak egy szem tökmagra, és elrepülnek velem.

Azelőtt feketerigók is megnézték a kitétt eleséget, de a szomszédban, úgy látszik, jobbat kapnak, mert itt hagytak. Nem is bánom. Szeretem a rigót is, de a cinegékkel szemben adósságom van, s most ezt törlesztem.

Régi adósság ez nagyon, és bizonyos tökcsapdákkal kapcsolatos, amelyben cinegék fogott egy gyereket. A cinegék azután rabságba kerültek. Volt olyan, amelyik elpusztult, volt olyan, amelyik kibírta tavaszig... Mert ez a gyerek azt hitte, a cinkéknek meleg szoba kell, holott szabadság kellett volna.

Hát ennek a régi gyerekek emléke-adósságát törlesztetem. Néha azután előkelő idegenek is ide látogatnak. Tegnap egy magtörő pinty szállt az ablakpárkányra. Okosan körülnézett, félelem nélkül erős csőrrel vette a tökmagot: feltörte, héját kiköpte, mint Deres Péter valamikor, aki barátja volt az előbb említett gyerekeknek. Péter a tökmagot szája egyik sarkába tette, a másikon jött ki a héja. Művészet volt ez, erről ne beszéljünk. Péter azóta elmúlt már régen. Valahol a Doberdón porladozik békességben, de az emlékek – mint a cinkék – ilyenkor idejárnak ablakomra.

Ha az élelem elfogy, újat teszek ki, mert vendéglátásomon csorbának esni nem szabad. A cinkék ide vannak szokva, meghívtam őket, és ebben a hidegben nem lehet senkit hiába bolondítani.

Talán három hete lehetett, amikor új kosztos jelentkezett. Valami rebent ablakom előtt. Felnézek, és majdnem elnevettem magam. Egy széncinke lógott a fagygyúdarabon, szorgalmasan kopácsolta, és a farka pontosan olyan volt, mint egy kérdőjel.

„Mi van ezen nevetni való?” – korholtam magam. Isten tudja, hol kuporgott a dermesztő éjszakában, szűk volt a hely, és elgömbültek a farktollak.

Télutó

És abban a pillanatban ismerősök letünk. A kis cinkét bemutattam a családnak, és attól kezdve hazaérkezéseimkor a szokásos kérdések között az is ott szerepelt, hogy: „Itt volt a kis ferdefarkú?”

– Itt!
– Na, hál Istennek. Lehet találni. Így ment ez két hétig. A kis cinege egész nap itt repkedett az ablak előtt, és lassan bizonyos dolgokat épített ki maga körül. A kékcinkét és egy-két régebbi testvérét nem bántotta, de új tagokat nem engedett be az asztaltársaságba. Felborzolta tollát, és elhajsolta őket.

Farktollai azonban görbébbek voltak, mint valaha. Nőtt a hideg, és a szűk hálöhelyen – úgy látszik – még jobban össze kellett húznia magát.

Egyszer, amikor a magtörőpinty újra megjelent, és szokott nyugalmával patogatni kezdte a tökmagot, az én cinkém még annak is nekiment. A kosorrú, erős madár bambán bámult rá.

– Na? – és kiköpte a tökmaghejat. Cinkém úgy tett, mintha nem történt volna semmi. Lehet, azt mondta: „Bocsánat, elnéztem uraságod” – de ezt én nem hallottam. Olyan volt ez a jelenet, mint amikor elindul az ember, hogy nyakon vágjon valakit, de mielőtt odaérne, kiderül az illetőről, hogy bokszbajnok...

Cinkém rövidesen visszajött, de nem vett tudomást többet a bokszbajnokról. Így múltott lassan körülöttünk a tél. Enyhült a hideg, nőtt a hó, és hol napos, hol ködös reggelek virradtak ránk. Egyik reggel – befelé mentem éppen a városba – egy szürke madár suhant el fejem felett. Szárnya úgy sziszegett, mint a kegyetlenség, és odavágott lakásom közelébe, a fák közé.

„Karvaly!” – gondoltam, és rossz kedvem volt egész délelőtt. Ismerem a karvalyt. Gyors, irgalmatlan, és a kiéhezett cinegének nincs menekvése.

Hazaérve első kérdésem kis cinege barátom volt. Itt volt-e?

– Nem láttuk...
Délután csak az ablakot lestem. Nem jött. Este rá gondoltam, és éjszaka régi emlékekről álmodtam, egy gyerekről, aki kegyetlen volt, mert nem tudta, mi a kegyetlenség. A kis kékcinke megjött szorgalmasan, de bizony az én kis barátom elmaradt. Nem jött se másnap, se harmadnap.

Szomorú voltam. Csak ültem íróasztalomnál, tollam kedvetlenül ténfergett a papíron, és azon gondolkodtam, hogy talán hirdetni kellene valahol: „Elveszett egy ilyen és ilyen cinege. Farktollai nagyon görbék voltak, maga is kopott egy kicsit, de azért igen rendes kis cinege volt. Aki tud róla, értesítsen...”

Tudom, hogy bolondnak tartanának, de hát mit meg nem tesz az ember a barátjáért.

Elmúlt azóta két hét is. Új hó esett, puha, lucskos, és csak a véletlenül múltott, hogy nem eső lett belőle. Közben egyszer csak váratlanul kisütött a nap. Az ereszek azonnal megcsordultak, a fák ledobták magukról a havat – és valaki réges-régi hangon bekiáltott ablakomon:

– Kis cipő... kis cipő...
Néztem ki a napsugárba, néztem ki az ablakon. A kopasz fák mintha nyújtózkodtak volna, mintha megértették volna, mit kiált az én régi, gyűrött madaram.

– Hát visszajöttél, madárka?
És boldog voltam, mert megértettem, hogy járhatnak szürke gond-karvalyok ködös reggelekben, a tavasz mégis itt jár valahol a kertek alatt, itt jár valahol a szívkben.

Mert másként – erre gondolni sem lehet – nem kiáltott volna tavaszt az én visszatért kis madaram.

A bolond gazdag

„Vigyázzatok, és őrizkedjétek minden kapzsiságtól, mert ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vagyona tartja meg.” (Lk 12,15)

Buda városának gazdag kereskedője, Schulhoff Izsák mindennap nagy elégedettséggel járt-kelt fel s alá aprónak semmiképpen sem mondható boltjában, ahol általában három alkalmazottja szolgálta ki a bíborszín posztókra, illatos olajokra, éles handszárakra, távolkeleti fűszerekre vágyó, gazdag budai polgárokat. Ám ha igazán rangos vevő érkezett, a tulajdonos maga igyekezett a kedvében járni, ahogy illik.

Izsák úr napi nyeresége több volt, mint amennyit egy, a császári uralt területen élő jobbágytól tized címén beszédett az egyház. A jómódú kereskedőtől azonban nem vettek el semmit a papok, mert török hódoltság területen élt. Olyan vidáman, ahogyan azt egy meghódított keresztény lakos elképzelni sem tudta...

Felkelés után rabszolgák adták fel rá a selyemkötést, és ők készítettek minden reggel forró fürdőt uruknak – annak ellenére, hogy hetente legfeljebb egyszer használta ki ezt a lehetőséget. Reggelije általában friss datolyából és kalácsból állott, melyekhez fűszeres bort ivott. Ebédre vagy vacsorára általában valamelyik előkelő budai törökhöz ment vendégségbe; ő maga nagyon ritkán fogadott csak vendégeket. Ennek oka végtelemül egyszerű: roppant zsugori volt.

Nem volt nap, hogy ne jutott volna eszébe: egykoron elődeinek élire kellett állítaniuk a garast, ha meg akartak élni.

Schulhoff úr ebből a szempontból előnyös korban élt, hiszen Buda ormán immáron száznegyvenöt éve oszmán zászló lengett. A félhold népeinek legfőbb sajátja pedig az, hogy ha megfizetik nekik a harádszót, ezt a különleges török adófajtát, akkor nem háborgatják különösképpen a városi polgárokat.

Izsák úr nagyszerűen élt lehetőségeivel. Közeleli barátja volt Buda várának török másodkapitánya, de ismerte a műezint és a szpáhi kapitányát is. „A jó barátok a legjobb vásárlók” – szokta volt mondani a kereskedő, és a mondat bizonyítandó, a török előkelőségek havi járandóságuk igen nagy részét hagyták Schulhoff úr boltjában.

Azután – szinte egyik napról a másikra – minden megváltozott. A Szent Liga csapatai Buda alá értek, és a város ostromzár alá került. A török tisztek fogadások és vacsorameghívások helyett a várfallakon töltötték idejük jelentős részét. Izsák úr boltjában is egyre kevesebb lett a vevő – háborús időkben népszerűtlen árucikkeknek minősültek a keleti portékák.

Épp emiatt csodálkozott nagyon Izsák úr, amikor egy ködös éjszakán álmából verte fel szolgálója egy vevő miatt. „Vevő, ilyenkor?” – morfondírozott félálomban, kissé morcosan, miközben a lépcsőn lefelé jövet selyemkötésébe bújott.

A pultnál egy fekete lepelbe burkolódzó férfi várta. Amint a kereskedő

meglátta az arcát, minden haragja elpárolgott.

– Kedves Jusuf barátom – köszöntötte a lehető legkedélyesebben vendégét, az egyik legmagasabb rangú török tisztet –, mi járatban ily késői órán, és miért eme furcsa öltözet?

– Nagyrabcsült barátom! Nálad minden vevő elsőrangú kiszolgálásban részesült. Katonáim a tőled vett posztóból varratták kaftánjaikat, szolgálóleányaimat a te kelméidből ruháztattam, az asszonyaimnak ajándéku szánt illatos olajokat is nálad szereztem be. Sosem csaptál be, mindenért méltányos árat szabtl. Jó tett helyébe jót várj. Tudd meg, Schulhoff Izsák, hogy legkésőbb holnap Buda vára el fog esni. Én és a házam népe ma éjszaka kiszökünk a várból. Ha velünk tartasz, bizonyos,

FOTÓ: LUVÁCS GÁBI

Izsák úr egy ideig némán nézett a távolodó katonatiszt után. Rövid gondolkodás után belátta, tényleg nem volna tanácsos a boltjában megvárnia a keresztény katonákat. Igaz, már régóta nem követte ősei hitét, mégsem érezte magát biztonságban.

Hálószobájából levonszolt egy nagy és nehéz faladát, melybe szépen lassan elkezdte bepakolni értékeit. Az egész éjszakát s a másnapot is csomagolással töltötte. Gyönyörködve rakosgatta drága portékáit a ládába, mely még félig sem volt teli, mikor a nap delelőre ért. Akkor is csak azért hagyta félbe a munkát, mert egyre nőtt az utcáról besűrűdő lármá, a menekülő által csapott zaj.

Tudta, hogy már nincs sok ideje a menekülésre. Megpróbálta megmozdítani a ládát, de az oly nehéz volt, hogy egy jótányit sem moccant. Kétségbeesetten rángatta, körömszakadtáig küszködött vele. Egészen addig, míg a császári katonák rá nem törték az ajtót.

Vajon mi lett a kereskedő további sorsa? Megölték, megkínózták, bebörtönözték? Elvették a vagyonát? Mindez történetünk szempontjából már nem fontos. A nem lényeges dolgok pedig – például: hírnév, vagyon – nyomtalanul eltűnnek az időben, mint a kámför. Vagy jobban mondva: nyomtalanul eltűnnek, mint Schulhoff Izsák.

■ CHLADEK TIBOR

PRIHODA JUJIT GRAFIKAJA

Fölfelé

Az elmúlt télen, még a havazások kezdete előtt, amikor a Bükk rengetegében csak a szokásos téli ködök érkeztek meg az alkonyok csendjével, hallottam egy különös történetet.

Két évvel ezelőtt – így szól a legenda –, ősszel, a nagy vadászatok idején a kerületvezető vadász meglőtt egy régen áhított, gyönyörű gímszarvast. Évek óta figyelte a vad járását, pontosan ismerte minden útvonalát. Tudta, hogy ősszel, a bögések idején hol tanyázik, távcsővel végignézte jó néhány csatáját hím társaival. Tudta: erre a vadra még várnia kell.

Aztán elérkezett a szarvas ideje. A vadász annak rendje-módja szerint megkapta a kilövési engedélyt. Előírás szerint társaival elindult a vadászatra. Ővé volt a lövés joga. Aztán távcsöves puskáján át is jól látta, ahogyan a vad megmegrándult: biztos volt benne, hogy a lövés talált.

Elindultak a meglőtt szarvas keresésére. Magas hegyek közt – ezt minden vadász tudja – a sebzett állat fölé indul, mert lenn a völgyben vannak a patakok, ahol, ha vízhez jut, szerencsés esetben megmenekül...

A vadász társaival „átfésülte” az erdőrészt, amerre a szarvas futhatott. De hiába. Seholy egyetlen csepp vér. Ordított tehetetlen dühében. De hát biztos, aki valamilyen megmagyarázhatatlan okból örült a találkozásnak. Egyetlen másodperc

életben maradjon az állat. Másnap a környező vadászterületekről is hívott embereket. Szinte méterről méterre átvizsgálták a terepet a magasból le a mélyig, az ott folyó patak medréig, annak mentén is minden bokrot átkutattak.

A szarvasnak nyoma veszett. „Felejtse el – mondták a vadásztársak –, volt már ilyen.”

Új tavasz jött, új nyár, sok teendővel. A vadász tette a dolgát, de időnként újból és újból eszébe jutott a nemes gím, pedig már régen beletörődött az elvesztésébe. Csak a kíváncsiság sarkallta: mi történhetett valójában?

És eljött a következő tél. Nehéz volt a járás a süppedő sárban, jólesett megpihenni, és felnézni a fák körül kivillanó csillagos égre. Egy ilyen kora estén történt, hogy a vadász megszokott útját járva megpillantott a magasban lévő tisztáson „valamit”.

Nehezen akarta hinni, hogy amit lát, az valóság. Az ő szarvasa állt a mezőn, a holdfény keretezte, mélykék színű erdőben. Száz közül is felismerte volna! Gyönyörű agancskoronája valósággal belefűródött a hold ezüst fényébe...

„Hát él!” – ujjongott magában a vadász. Ebben a pillanatban ember volt csak, ember, és nem vadász, aki valamilyen megmagyarázhatatlan okból örült a találkozásnak. Egyetlen másodperc

alatt megértette, hogy nem mindennapi lényvel áll szemközt. Most megértett valamit: a szarvas csak egyetlen módon menekülhetett meg. Meg kellett szegnie az ösztönök szabályát. S erre csak a kivételesen nagy erejű vadak képesek.

A kapott halálos sebbel nem a szokványos utat futotta végig. Nem fölé indult a patak irányába, bokrok hűvösébe... A lehetetlent választotta, a biztosan esélytelen utat. De az egyetlen, az élethez vezetőt.

„Igen, csak így történhetett” – nyugtázta magában a vadász. A szarvas fölé futott. Halálos lövéstől vérezve, lankadó erővel – és mégis fölé. Oda, ahol senki nem kereste.

A vadász csak állt, és gyönyörködött a nemes vadban. Két éve még mindent odaadott volna értékes trófeájáért. És most? Örült, szívből örült, hogy újra ott látja a csillagos ég alatt. És biztosan tudta, hogy erre a szarvasra puska csövét többé senki nem emelheti.

Mint afféle ritka rege, jár a történet szájról szájra. Téli estéken megül egy-egy kályha melegénél, ahol emberek beszélgetnek erdei történetekről. Amelyek emberekkel estek meg. És egyszer egy különleges szarvasról, aki megszegte a törvényt...

► Forrás: Vezess!, a Magyarországi Keresztvén Ifjúsági Egyesület lapja

REMÉNYIK SÁNDOR

Kenyér helyett

„Változtasd a köveket kenyerekké!” – Nem a sátán szól. Milliók zokogják. Egyetlen jalkiáltás a világ, Egyetlen kéztördelő mozdulat, Egyetlenegy roppant fenyegetés. A nyomorúság völgyei fölött A bosszúálló Isten hegyei Feltomyosulnak irgalmatlanul, Nem indulnak változni kenyerekké.

„Változtasd a köveket kenyerekké!” Hallom én is a rettentő igét, Mint végítélet, úgy zuhan reám, Szíven talál, mint kővé vált kenyér. Az életemet mostan kéri számon, Most köveznek kővé vált kenyerekkel. Megálljatok... nagyon bűnös vagyok, De talán mégsem úgy, mint hiszitek. Én nem vettem el senki kenyérét, Csak ép nem tudtam kenyéret keresni, Csak éltem, éltem, ingyen, irgalomból, Az Isten irgalmának hegyeit Bebolyongtam virágot szedegetve, Tudom, nem ér most falat kenyéret Az egész szárazvirág-gyűjtemény.

„Változtasd a köveket kenyerekké!” – Máskor talán feleltem volna rá, Szóltam volna: „Nem csak kenyérről éltek!” Most torkom, szívem egyként elszorul, Szédiül a szó és megfullad a hang.

Csak Egy, csak Egy, csak Egy felelhet így, – Nem én, nem én, az Ő nevébe se... Testvéreim, ha volna rá hatalmam, Testvéreim, ha tölem függene, Holnap puha sziklákon pihennétek, Kenyérhegyek nőnének számotokra, Hegyóriások csupa szín-kenyérből, Merő aranykalácsból Alpesek... De nincs hatalmam, – betegem bolyongok, S még most is virágokat keresek. S ha még találok egy-egy halaványat: Tépelődöm, hogy megmutassam-e? Aszталotokra merjem-e belopni – Kenyértelen, üres aszталotokra Kenyértelen kővilág kis virágát? – Vagy morzsoljam szét a kezem között, Mielőtt bárki rátekintene, És fojtsam meg, mint gyermekét anya, Mint bukkott leány drága szegényét?

„Változtasd a köveket kenyerekké!” Hegyeket változtatnék – nem lehet. Kenyértelen, kegyetlen kővilágban Lehajtom megadással fejemet. Testvéreim, ne könyörüljétek. Kenyértelen, kegyetlen kővilágban, A bosszúálló Isten hegyein Én nektek most is csak virágot téptem. Zuhogj fejemre, kővé vált kenyér: Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem. (1932)

BÓDÁS JÁNOS

Elé megyek

A hó csendben lebben, nagy lepke-pelyhekben s mindent belep... Fehér lett a sivár, élettelen határ, erdő, berek.

Meddig a szem elér, minden tiszta fehér, de ott maradt – eltakarva, igaz – a szenny, a sár, a gaz a hó alatt.

Vastagon hull reám, csupa hó a ruhám körös-körül. Ím, most hólepetten én is fehér lettem! ...de csak kívülről!

Jön már, kinek vére megmos hófehérre, elé megyek. Szívem trónjára ül, hogy általa belül tiszta legyek.

GÁL ÉVA EMESE

Fohász

Maradj örök értékünk, drága Isten, kétségünkben támadj újra fel, hevítsd lelkünk a megfeszített hitben, mert jaj! a testnek egyre hűlni kell,

mert tenmagad sem válthatod fehérre, ha hontalanná válik itt e szó, fohászuk mindhiába tör az égre, alatta fájdalomunk mindenható.

Jönnek, tűnnek korok és forradalmak, ember kiált, elvrezik, avagy hallgat, sorsa vétkes, míg bölcsője hamis;

Te mindenütt vagy, most sem lehetsz máshol, hát mentsd e tájat, mentsd a pusztulástól, és ments meg vele, ments meg minket is!

Bármily titokban cselekszel is rosszat, sötét árnyéka felkél és kísér, és szenvedéssel fizet hétszeresen és hetvenhétszeresen.

S bármily titokban cselekszel is jót, vírága évek múlva is fejedre hulldogál.

► Gárdonyi Géza füveskönyvéből

Tél

■ FÜLLER TÍMEA

Sokáig nem szerettem a telet. Előre rázott a hideg, ha rá gondoltam. Már az is fájt, ha hullani kezdtek a levelek, s vajmi keveset vigasztalt a gyönyörű színekavalkád. „Úgyis mindennek vége lesz” – sutogta a lelkem dideregve újra meg újra. „Hiába minden, jön a tél.” Beletörődő sóhajjal nyugtáztam csak a megmáshatatlant.

Nem szerettem a telet. Kopár volt, rideg és zavarba ejtően lecsupaszító. Olyan halálszerű. Az ég felé meredő kopasz ágak olyanok, mint megannyi rémülten, rimánkodva magasba emelt kar. Védtelenség, dermedt, mozdulatlan hideg, és nincs folytatás.

Aztán egy reggel felkiáltott mellettem egy kisgyerek: „Odanézz! Madárfészek!” S amikor fölpillantottam, csoda tárult a szemem elé. Valóban ott lapult a szürke ághajlatban megbújva a csöppnyi menedék. Most megláthattam, amit három évszázadon át rejtett a lomb: a fészek a ko-

pasz faág tövébe simult. „Hát így óvtad meg őket, itt rejtőzött az oltalmuk!” – mosolyogtam a kopáran álló fára. És már örültem, mert megfajthattam a titkát. Azóta gyakran meglátom a madárfészeket így télidőben.

Egy reggelen meg mindent zúzmarrával fújt be a szél. Mint egy menyasszony teljes díszében, úgy tündökölt a hófehér kristályokba öltöztetett világ. A kerítések, ágak és fűvek közt megbúvó lenge pókhálókra is csillogó gyöngysor gyűlt. Minden látható lett hát: rejtett csapdák és rejtett menedékek. Alattomos kelepccék és titkos jótétemények. Hirtelen olyan tisztán láthatóvá változott a világ: pókhálók és madárfészek, megannyi rejtély – mindre fény derült. Didergető volt és félelmetes. Csak állt ott leleplezetten a csupasz világ.

De akkor szinte észrevétlenül, puhán, simogatóan hullni kezdett a hó. Táncoltak a finom puha pelyhek, s csak szállt alá az égi takaró. És jószágon elfedett mindent.

FOTO: LUVÁCS GÁBI

Egy evangélikus püspök kísértései

► Nevelő, lelkész, püspök, nyomdász. Mindezen tiszteletre méltó hivatal birtokában nem átalotta megszöktetni barátját a fogságból, később szorongatott helyzetében saját kezűleg reszelt el börtönének vasrácsát is. Botránykönyve miatt elűzték hivatalából. Hogy ki ő? **Bornemisza Péter**. A legtöbben talán **Balassi Bálint** nevelőjeként ismerik. És ha most azt gondolják, hogy ilyen tanárra nem bízna csemetéjüket, ez csak azért lehetséges, mert nagyon keveset hallhattak róla. Méltatlanul elfeledett alakja ő a magyar művelődéstörténetnek.

Az egyik oldalról a német, a másíkról a török támadja hazánkat. Belül a katolicizmus vívja végvári harcát a reformáció új irányzataival. Főurak állnak hol ide, hol oda, polgárok, nemesek cserélnek hitet meglepő sűrűséggel. A hadjáratok végigpusztítják az országot, időnként elemi erővel tör ki a pestis. 1541-ben a török elfoglalta Budát, **Habsburg Ferdinánd** birtokolja a Felvidéket, Erdélyben pedig **Izabella királyné** és **Fráter György** az úr. A zavaros viszonyok miatt gyakori, hogy gyermekek siratják szüleiket, vagy szülők keresik elveszett gyermekeiket.

Kassa „szelleme”

Bornemisza Péter sem élvezhette sokáig a békés családi életet, ugyanis szülei a török 1541-es hadjárata során eltűntek. Származásáról nincsenek biztos adatok, annyit tudunk csak, hogy a szülők vagyonos pesti polgárok lehettek, de az sincs kizárva, hogy nemesek voltak. A kis Péter ekkor hat éves volt. Valószínűleg valamelyik nemesi udvarba került apródnak vagy szolgáló diáknak. Hogy milyen neveltetésben volt része, az teljesen homályba vész; azt tudjuk, hogy tizenhét éves korában talán már több éve tanul Kassán. Azok számára, akik a mai fiatalok neveltelenségét emlegetik, álljon itt tanulságul Bornemisza egykori diáksínya, és ki-ki ítélje meg, hogy mennyit romlott azóta a fiatalság viselkedése. Az ifjú diákok ekkorra már megérinthe a reformáció szelleme, mert lepedőt öltve, kezében gyertyát tartva angyalként intette éjnek évadján a kassai várkapitányt arra, hogy hagyjon fel pápista szokásaival. Szegény kapitány először megijedt, aztán buzogánnyal jól el-tángálta az ifjú hittérítőt. Bornemisza-nak távoznia kellett Kassáról.

1556-ban megint csak kellemetlenségei adódhattak, mert a korabeli fiatalemberek példáját követve vándorbotot ragadott, és tanulmányútra indult. Ekkor keletkezett az első magyar nyelvű világi témájú versünk, a *Siralmas énnéköm* című, amelyben Bornemisza azt panasolja, hogy ellenségei üldözése miatt kénytelen távozni hazájából. Íme, a huszonöt éves fiatalember máris alkotott valamit, amiért diákok nemzedékei tanulják meg a nevét. Valószínű, hogy Itáliába visz az útja, talán megfordul Páduában, Velencében, esetleg még Németországban is.

1558-ban már Bécsben találkozhatunk vele mint az itt tanuló magyar deákok hangadóijával. A lelkes diákok **Ferdinánd király** császárrá választására magyar nyelven előadott *Elektrával* készültek. Különös választás egy újdonsült uralkodót arra figyelmeztetni, hogy a zsarnokra az isteneknél kivül egy földi halandó kardja is lesújthat. Talán mondanom sem kell, hogy a darabot Bornemisza fordította, és ültette át a 16. századi viszonyokra. Megszületett az első magyar dráma, amelynek színvonalát még sokáig nem tudták felülmúlni. Bornemisza protestáns hitéről már Kassán tanúságot tett; Bécsben tovább mélyült a lutheranizmus iránti elkötelezettsége. Bármily furcsa így utólag, de Bécs lakosságának nagy része ekkor lutheránus volt, sőt a trónörökös **Rudolf** herceg is a reformáció pártján állt. Bornemisza későbbi feljegyzéséből értesülünk arról, hogy diákszállásán már istentiszteletet tartott, ám mivel tilos volt az ilyesfajta nyilvános vallásgyakorlás, el kellett hagynia a várost.

Utcai zavargás

Ezúttal Magyaróváron telepedett le, és **Huszár Gál** nyomdájában kezdett el dolgozni. Huszár Gál ekkor már lelkészként és nyomdászként szolgált a reformáció ügyét, és amikor Kassa városa meghívta

prédikátorának, Bornemisza követte őt. Csakhogy a város főkapitánya elfogatta a mestert, és titokban el akarta őt szállíttatni. Már a szekér is előállott, amikor hirtelen utcai zavargás támadt, és Huszár Gál elmenekült. Valószínű, hogy Bornemisza készítette elő az utcai zűrzavart, és ő volt az, aki a foglyot a kibontott kemencefalra át megszöktette.

A következő esztendőket illetően megint csak bizonytalanságban vagyunk. 1564-ben akadunk csak nyomára, ezúttal **Balassi János** zólyomi várkapitány udvarában. Immáron prédikátorként működik, és az akkor kilenc-tíz éves **Balassi Bálint** nevelője. Nyugalmat itt sem lel, mert **Oláh Miklós** esztergomi érsek szorgalmasan dolgozik széthullott egyházmegyéje rendbetételén. Házkutatásokat tart, a polgárok gyanúsak tünő könyveit összegyűjti, Bornemisza pedig császári paranccsal Bécsbe idézteti. A vád oltárrontás és az úrvacsora kenyérral való kiszolgáltatása. Nem esik bántódása, a továbbiakban háborítatlan végzi szolgálatát. A vádiratból azonban megtudhatjuk, hogy ekkor már házasságban él, és protestáns helyen szentelték pappá. **Balassi János** kíséretében számos helyen megfordult, valószínűleg megkülönböztetett helyzetben lehetett ura környezetében, mert az még az országgyűlésre is magával vitte.

„Legyen miről gondolkodni az Isten féltő híveknek”

Az 1569-es országgyűlésre Bornemisza már nagyszabású tervekkel érkezik. Pártfogókat és előfizetőket gyűjt egy egész évre szóló prédikációsorozat kiadásához. Erős hitűnek kellett lennie ahhoz, hogy belevájon egy ezer forintot meghaladó költségű kötet kiadásába. (Huszár Gál évi fizetése ekkor huszonöt forint volt.) És a nemes urak a szolgálatára álltak. Népszerűsége abból is fakadt, hogy – pártfogójának nem kis reműletére – az országgyűlésen mindenütt prédikált. (Miksa császár a katolikus rendekre való tekintettel tiltotta a nyilvános protestáns vallásgyakorlatot.) Nagy napok voltak ezek Bornemisza számára! Prédikációin jelen voltak mindazok a főurak, akik a későbbiek folyamán támogatták több ezer lapos könyvsorozatát: **Balassiak**, **Bánffyok**, **Dobó István**, **Török Ferenc**, **Julius Salm gróf**, **Ugnád Kristóf**, **Nádasdi Ferenc**. Őt nem érte bántódás, de **Balassi Jánost** és **Dobó Istvánt** letartóztatták összeesküvés vádjával. **Balassi István** a felesége segítségével Lengyelországba szökött, Bornemisza-nak nem volt hát maradása Zólyomban.

A következő év már a Vág menti Galgócon találja, ahol **Julius Salm** gróf prédikátora lesz. Rengeteg reformátori munkája mellett jut ideje prédikációs kötetek (posztillák) kiadásának megkezdésére is. Az egyházi esztendő rendje szerint kiadott igeszakaszokról prédikál, segítve ezzel azokat a szerényebb képességű lelkészeket, akik maguk csak nehezen szerkesztenének össze egy-egy igehirdetést.

Bornemisza posztillái valóságos enciklopédiái a kornak. Dogmatikai, etikai, egyháztörténelmi ismereteket tartalmaznak, és ugyanakkor kiváló forrásai a művelődéstörténetnek, a néprajznak. Remekül bemutatják – persze negatív példaként – a korabeli ráolvasásokat, varázslásokat, játékokat, táncokat, ivási szokásokat. Illusztrációként számos széphistóriát, legendát, babonát ismerhetünk meg. Csak ízelítőként említem az egyik ilyen: azt a csodálatos esetet, amikor is két, Törökországot megjárt követ a mezőn egy szarvakkal ellátott emberrel találkozott, aki elmesélte a hűledezőknek, hogy ő Magyarország érseke volt, de gonoszul viselte hivatalát, és most már itt pásztor-

odik Istennek. Az érdekességek mellett ne feledkezzünk meg a posztillák valódi céljáról: az anyanyelvű igehirdetésről. Buzdít, korhol, fenyeget – mikor mire van szükség.

Rend a lelke mindennek

1572-ben a prédikátort patrónusai áthívták a szomszédos Semptére. Folytatja lelképásztori és egyházszerző tevékenységét. Nemcsak tömegnek prédikál, hanem egyéni lelkigondozást is végez, nem nézve, hogy gazdaggal vagy szegénnyel van-e dolga. Kunyhóba, kastélyba egyaránt elmegy, és ott együtt imádkozik a betegekkel, gyóntatja a rászorulókat. Mindenkor fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy az úrvacsorát előzze meg gyónás. Kiad egy egyházi rendtartást is. Óriási szükség volt

anyagi támogatásával könyvnyomató műhelyt szerez, és immáron maga adja ki posztilláit. Hihetetlen ütemben folyt az iratok kiadása; ily nagyfokú nyomtató tevékenység egyedülálló a korban.

Azért is csodálatra méltó ez a munka, mert 1574-től már mint szuperintendens írja alá a leveleket, tehát püspöki feladatokat lát el a környéken. Nem tudjuk pontosan, hogy ki ruházta rá ezt a tisztséget, és milyen területre terjedt ki joghatósága, az azonban biztos, hogy nem kis feladatot jelentett. Eddigi munkásságát ismerve, azt hiszem, már senki sem csodálkozik, hogy őt jelölték erre a posztra, hiszen átfogó műveltségével messze kimagaslott a prédikátorok közül. Ekkorra már főrangú házak keresett tanácsadója, kegyes nagyszonyok hívatják váraikba. Ő pedig nem gálans

Mint az szomjú szarvas – akvarell Rétvári Zoltán festőművész Balassi Bálint-sorozatából

erre, hiszen a reformáció megváltoztatta a régi istentiszteleti szokásokat, az igehirdetés került a középpontba, de a gyülekezet jó rendjéhez továbbra is szükség volt szabályokra. Intézkedik a házasságkötés, a keresztesítés, a temetés rendjéről, az egyházfegyverlem kérdéseivel kapcsolatban pedig tanácsokkal látja el a prédikátorokat. „A prédikátor az Igével fedjén, azután egynehány Isten féltő igaz tanyitói személyek ítélik meg a meg nem térőket, végül pedig a világi fejedelmek mind tűzzel, vízzel, kövel, pálcával, vesszővel feddjék őket” – írja.

Éles hangon szól a feladatokat rosszul ellátó prédikátorokról: „Sok prédikátorok el tnyulnak az ő tiszteletben, kik nem az Isten tisztességéért és nem a közösség lelki épületéért, hanem csak az fizetésért vötték fel az prédikátorságot és szokásból ntha-ntha prédikálnak ásitva és kellenetlenségül.” A tisztánlátáshoz meg kell említeni azt is, hogy a korabeli prédikátorok – protestánsok és katolikusok egyaránt – nem dicsérik, tömjénezik pártjukat, hanem a hibákat elsősorban saját házuk táján keresik. (Aztán természetesen a másik fél portáján is. A hitviták gyakran nem is egymás teológiai nézeteinek vitatásából állnak, hanem a másik fél erkölcsait állítják pellengérré.)

A kiközösített püspök

Nem sokkal Semptére költözése után Bornemisza összeütközésbe kerül **Verancsics Antallal**, az esztergomi érsekkel. Ennek az egyik oka az, hogy a környékbeli protestáns főurak Bornemisza biztatására rendre megtagadták, hogy tizezettel fizessenek a katolikus egyháznak. A sok zaklatás közepette a prédikátor jelentős vállalkozásba fog. Patrónusainak

A pletyka kísértése

Bármilyen elkeseredetten folyt is a harc Nagyszombat birtoklásáért, Bornemisza igazi csatái ez idő tájt a belső küzdőtereken zajlottak. 1576-ban öt gyermeke és harmadik felesége halt meg pestisben, és a gyász mellett komoly harcot vívott lelkében az ördöggel. Hogy megértsük lelkületét, ismernünk kell a kor emberének gondolkodásmódját. Hisznek abban, hogy az ördög különféleképpen kísérti az embert, és hogy a hit fegyverével fel lehet venni vele a harcot. Németországban a század második felében komoly ördögirodalom jött létre, melyben a szerzők élvezettel sorolták a bűnök különböző fajtáit, melyekkel az ördög el akarja veszejteni az embert.

Bornemisza belső küzdelmének terméke az *Ördögi kísértetek* című mű, amelyet 1578-ban még Semptén jelentetett meg. Az írás általános felháborodást keltett, mert szerzője nyers szókimondással idézte maga és mások bűneit. Célja az volt, hogy óvatosságra intse a jámbor lelkeket; ennek érdekében összeszedte az ókorból, az egyháztörténetből, a szépirodalomból, a korabeli botránykrónikákból mindazt, amit a „szörnyű undokságokról és paráznságokról” talált. Különös élvezettel sorolja a „Ne paráznlkodj” parancsokat elleni vétségeket. Pletykáló kedve olyan méreteket ölt, hogy írásba foglalja kortársai viselt dolgait is, nem tagadva az illető nevét sem. **Dobó István** fukarsága, **Telegdi** félrelépései, **Sztárai Mihály** haragja mind pennájára kerül. Hogy fogalmat alkot-hassunk stílusáról, íme egy példa: „Rőt-tenetes dolgokat sok ezert hallottam sok klastrombéliéről, barátokról, apácákról, jézsuitákról, káptalanáságról, papokról, kik külső szűzességeket mutogatván, ezerszer undokabbak voltak az sodomabélieknél, mert apró férfúgyermecskékkel, sok móddal, sokan számár barommal undokoskodtak, némely tehénnel, borjúval, némely disznó és eb barommal. (...) Az elromlott klastromokba az apácáknak árnyékszékeket rakva találták mindenütt apró gyermek csontjait. Jaj, ki vak volt ez világ!” Az írás óriási port kavart. Nem nehéz elképzelni, hogy mit szóltak mindazok, akik nyomtatásban látták viszont takargatott bűneiket.

Bornemisza magára haragította korábbi támogatóit is. Patrónusa, **Julius Salm** gróf is ellene fordult, és kiutasította birtokáról. Rövid bujdosás után mégis talált magának újabb védelmezőt: **Balassi István** fogadta be Detrekő várába. Itt nyomtatja ki posztillás gyűjteményének utolsó kötetét. Csak találgatni tudjuk, hogy ezek után miért ment fel mégis Bécsbe, ahol **Balassi István** házában rá-törték és letartóztatták. Leleményessége itt sem hagyta cserben: elveszte börtönének vasrácsát, és kiugrott az ablakon. Valószínűleg szökés közben megsérült, de az utolsó pillanatban sikerült elmenekülnie üldözői elől. Nagy titokban visszatért Detrekő várába, és a faluban folytatta lelképásztori munkáját. Lendülete ennyi megpróbáltatás után sem hagyta el, a Biblia magyarra fordítását szorgalmazta. Erre már nem maradt ideje, de egy énekeskönyvet még sikerült kiadnia. 1584-ben meghalt. **Balassi István** nagy tisztességgel temette el őt Detrekő várában.

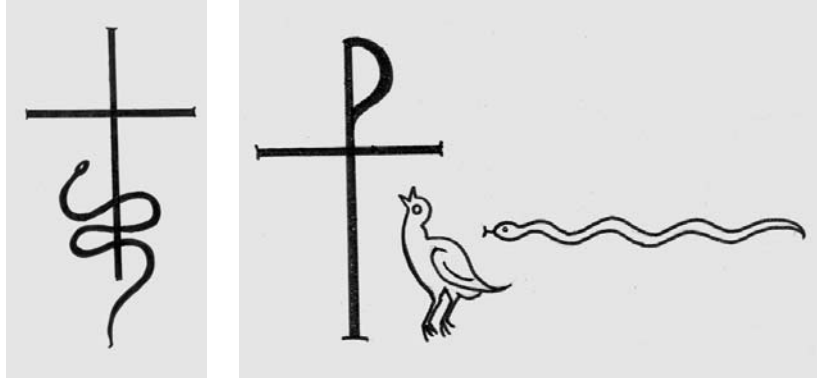
Sajnos egyetlen kép sem maradt róla, külsejére vonatkozólag elejtett megjegyzésekre vagyunk utalva. Zömök természetű, alacsony embernek képzelhetjük, a korabeli prédikátorok szokása szerint szakállal, bajusszal, egyszerű zsinóros ruhában. Arcán a sok munka, küzdelem, menekülés mély barázdákat hagyhatott. Szilárdan hitte, hogy ő Isten üstökön ragadta, választott eszközévé tette. Isten szolgáljaként önértetes, de ha arról van szó, hogy saját kísértéseiről, bűneiről szóljon, hát ezt is megteszi. Páratlan szívósságát bizonyítja, hogy az üldözöttesek ellenére sem hagyott fel választott hivatásával. Írásai nemcsak a magyar evangélikus egyház féltve őrzött iratai, hanem a magyar művelődéstörténet fontos dokumentumai is.

Böjti szimbólumok

■ GÁNC S ALADÁR

A hit hallásból van – de olykor látásból is. Templomban, gyülekezeti házban, sőt a keresztény otthonban is. Így jutunk el a képek, szimbólumok szolgálatához. A képek néha hirtelen hatnak, egy pillanat alatt ragadják meg a nézőt; ez olykor csak hosszabb idő után következik be.

Tapasztaljuk, hogy az oltár és a szószékterítő színe gyakran változik. A színek változása összefügg az egyházi esztendő megfelelő időszakának üzenetével, tartalmával. Most böjtben vagyunk, a böjt színe

RUDOLF KOCH ILLUSZTRÁCIÓINAK MÁSOBLATA

a lila, mert a böjt a bűnbánat ideje. Emellett azt is tudnunk kell, hogy böjt nem csupán a Jézus szenvedésére való emlékezés időszaka. Az első négy böjti vasárnap közös témája: *Jézus harca az ördöggel*. Az utolsó két vasárnap pedig már Jézus szenvedésére, a passióra összpontosít.

Az ördöggel folytatott harc igen kifejező szimbóluma a *kereszttel átszúrt kígyó*. A kígyó a bűneset óta a kísértő, az ördög szimbóluma. A kereszttel átszúrt kígyó képe már a böjtben megelölegezi Krisztusnak az ördög és a halál felett aratott nagypénteki győzelmét. Ez a szimbólum az antependiumon szokott szerepelni, mely az oltárterítőn lévő, a Biblia alá helyezett kisebb terítő (olykor a szószéken látható).

Böjt első vasárnapjának igéje Jézus megkísértését írja le. De a következő va-

sárnapok igéi is valamiképp az ördöggel való harcról szólnak. Ismételjük: a böjt ideje nem csak a passióról szól. Az ördögről keveset beszél a Biblia, de annál fontosabb az, amit Jézus harcáról olvashatunk. Mert Jézus nélkül mindannyian a kísértő szabad prédái vagyunk, aki el akar veszíteni minket, és célja nem más, mint az, hogy már itt, a földön is megromtassa életünket, és – főleg – az, hogy elveszítsük az örök életet. Mi nem tudunk szembeszállni vele, de Jézus legyőzte, és az ő győzelmének a jele a kereszttel átszúrt kígyó. Megrendítően ábrázolja Rudolf Koch német egyházművész

a kereszt oltalmát a fenti képen: a kígyó kergeti a kismadarat, a madárka pedig rémülten menekül a kereszt felé, ahol védelmet talál.

A passió szimbólumai már ismertebbek. Például a kehely, amelyet Jézus mint keserű poharat fogadott az Atyától a Gecsemáné-kertben. Ez a passió egyik döntő mozzanata volt. A töviskoszorú, amelyet Pilátus katonái tettek fejére a gúny jeléül, miközben vére hullott. És nem utolsósorban a kereszt, amelyen bűnbocsánatot és életet szerzett nekünk halála által.

Engedjük, hogy Isten Lelke böjt idején szóljon hozzánk ezeken a képeken és szimbólumokon keresztül is! Ne feledjük: az egyházművészet nemcsak díszíteni akarja templomainkat, hanem hitünket szeretné erősíteni úgy, hogy a szemünk számára is hirdeti az evangéliumot.

Mindennek megvan a maga ideje

Mindennek megszabott ideje van, megvan az ideje minden dolognak az ég alatt.

Megvan az ideje a születésnek, és megvan az ideje a meghalásnak.
Megvan az ideje az ültetésnek, és megvan az ideje az ültetvény kitépésének.
Megvan az ideje az ölésnek, és megvan az ideje a gyógyításnak.
Megvan az ideje a rombolásnak, és megvan az ideje az építésnek.
Megvan az ideje a sírásnak, és megvan az ideje a nevetésnek.
Megvan az ideje a gyásznak, és megvan az ideje a táncnak.
Megvan az ideje a kövek szétszórásának, és megvan az ideje a kövek összerakásának.
Megvan az ideje az ölelésnek, és megvan az ideje az öleléstől való tartózkodásnak.
Megvan az ideje a megkeresésnek, és megvan az ideje az elvesztésnek.
Megvan az ideje a megőrzésnek, és megvan az ideje az eldobásnak.
Megvan az ideje az eltépésnek, és megvan az ideje a megvarrásnak.
Megvan az ideje a hallgatásnak, és megvan az ideje a beszédnek.
Megvan az ideje a szeretetnek, és megvan az ideje a gyűlöletnek.
Megvan az ideje a háborúnak, és megvan az ideje a békének.

► A prédikátor könyve 3,1–8

Nem vagyok hajlandó az ellenséged maradni!

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Szőkéné Bakay Beatrix

► „Az utóbbi időben nagyon eltávolodtam a gyülekezeti közösségtől. Mivel köztudottan rossz a viszonyom a sógornőmmel, néhányan megszólaltak azért, mert úrvacsoráztam. Pedig én nem haragszom a sógornőmre, ő kötözködik folyton velem, mert irigykedik rám. Többször próbáltam már kibékülni vele, de a beszélgetéseinkből mindig veszekedés lett. Én őszinte ember vagyok, ő viszont alakoskodik, és ügyesen félrevezet mindenkit. Nem tudom, hogy mi a megoldás, kérem, adjon tanácsot!”

Kedves Elvira! Amikor levelét kézbe vettem, nyomban figyelmeztetnem is kellett önmagam: „Ne adj mindig igazat annak, akit elsőként meghallgattál!” Mert bizony szívem szerint ezt tenném. Pedig sokszor megtapasztaltam már, hogy amikor végighallgattam a másik felet is, nagyon hamar átkerültem a másik oldalra, hiába adtam előzőleg egyértelműen igazat az először meghallgatott panaszosnak. Nem véletlenül tartja a latin közmondás: „Audiatur et altera pars”, azaz hallgassék meg a másik fél is. Nyilvánvaló azonban, hogy a *Lelki segély* rovat keretein belül ez lehetetlen. Sajnos nincs lehetőségem arra, hogy felkeressem a sógornőjét is, sőt az egész családot bevonjam a lelkipásztori beszélgetésbe. Ön fordult hozzám kérelmével, problémájával, ezért az Ön levele az, amiből kiindulhatok. Mégis hiszem azt, hogy ha segíteni tudok Önnek, akkor az Ön lelki gyógyulása a szűkebb és tágabb családja számára is megújulást hozhat.

Jézus Urunk gyönyörű imádságában közvetlenül a mindennapi kenyér után

említi a bocsánatkérés és bocsánatadás szükségességét. Mint a testnek a kenyér, a lélek számára olyan fontos a bűnbocsánat. Mindannyian szüntelenül vétekezünk az Úr és egymás ellen. Mivé lennénk, ha bűneinkkel nem mehetnénk a keresztfához, és mivé lesz az a házasság, család, baráti kapcsolat, munkatársi vagy gyülekezeti közösség, ahonnan kivész a bocsánatkérés és a megbocsátani tudás készsége?! Bizonyára bomlani, pusztulni kezd, és rövid idő alatt teljesen tönkre is megy. Szomorú, hogy mégis olyan nehezen alázunk meg magunkat az Úr előtt, belátva azt, hogy nincsenek érdemeink, csak bűneink... És valljuk be, hogy még nehezebben tudunk egymásnak megbocsátani. Tele vagyunk sérelmekkel és vádaskodással. Mindig a másik fél a hibás. Mentegetőzünk, háritunk, és gögösen úgy gondoljuk, biztosan nekünk van igazunk.

Természetesen nem vitatom, hogy kedves levélíró testvéremnek jogosak a panaszai. A sógornője sokszor megbántotta, megalázta Önt, irigységével, rosszindulatával keserítette az életét. Érthető, hogy mindez sok fájdalmat okoz az embernek, és nem is olyan egyszerű napirendre térni felette. Naponta súrlódunk, összeütközünk, óhatatlanul megbántjuk egymást. De nagyon fontos, hogy a sérelmeket ne dédelgessük magunkban,

hanem fojtsuk el a megbántottságot, hanem rögtön szeretettel rendezzük el egymással azt az ügyet, amely miatt tüske maradt bennünk. Nemcsak harmonikus hitéletét, de testi egészségét is kockáztatja az az ember, aki hosszú éveken át bosszúvágyat, haragot hordoz a szívében. Életveszélyes dolog keserűséget, gyűlöletet melengetni a keblünkön!

Elvira leírta, hogy többször is megpróbált békülni, de sógornője ellenségesen viszonyult hozzá. Mégis azt javaslom szeretettel: határozza el magában, hogy Ön ennek ellenére sem hajlandó az ellensége maradni, és ezt mondja is meg neki. Az imádság óriási fegyver a harag, a gyűlölet ellen! Ömberünk bűnös hajlamai szembeállítják a hívőket, az Atya gyermekeit is egymással. De ha imádkozni kezd az, aki megbántott, a lelkembe tiport, akkor ott csoda történik. Nem biztos, hogy haragosom megváltozik, de az biztos, hogy én megváltozom. Az imádság közben Jézus megmagyarázhatatlan békessége betölti a bensőmet, és szeretete egyszerűen kiszorítja szívemből a keserűséget és a haragot. Minden bizonnyal hittestvérei is erre az útra akarták Önt segíteni, amikor a szemére vetették, hogy haragban van a sógornőjével, mégis nagyon szeretetlenül viselkedtek Önrel szemben. Ne távolodjon el az Úrtól és a gyülekezettől emiatt!

Olvasásra ajánlom: Mt 5–7; Mt 18,21–35; Kol 2,13–14; Ef 4,17–27, és szívből kívánom, hogy helyreálljon Önök között a béke, hogy örömiük teljes legyen.

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

FOTO: LUKÁCS GÁBI

Taníts engem utaidra, Uram, hogy igazságod szerint járjak... (Zsolt 86,11)

Egy elszalasztott bizonyoságtétel

■ CSABA PIROSKA

Fiatal lányként egy nyári gyenesdiási konferencián a következő igét kaptam egy kézírásos kis papíron: „Ne szégyelld hát a mi Urunkról szóló bizonyoságtételt...” (2Tim 1,8a) Először nem értettem az üzenetét, azt, hogy mit is mulasztottam el tizenöt évesen, de tény, hogy mellbe vágott a megszólítás.

Később eszembe jutott, hogy a bibliaköri foglalkozásokon sohasem szólaltam meg, de nagyon odafigyeltem mások megnyilvánulásaira. Akkor még nem tudtam azonosulni ezzel az igével, még nem vált bennem élővé, nem tudtam mit kezdeni vele. Sok időnek kellett eltelnie, ami bizonyoságot tettem arról, hogy életemet Isten vezeti, s nem hogy nem szégyeltem, hanem kényszerrel éreztem, hogy minden lehetséges alkalommal beszéljek róla, mert ki kellett mondanom: Isten szeret és vezet.

Néhány napja történt valami, ami miatt most mégis szégyellem magam. Egy súlyos beteget látogattam meg a kórház-

ban az egyik barátnőmmel. Észleltem, hogy a betegnek nem sok lehet hátra a földi létből. Szerettem volna beszélni neki Istenről, hogy magával vihesse szavaimat, s halála előtt még legyen egy kis ideje felkészülni a nagy útra. Jeleztem szándékomat a barátnőmnek, aki elhúzott az ágytól, és azt mondta: „Ne tedd, mert ő nem olyan», mindig csak a maga erejére támaszkodott.” Hallgattam a barátnőmre, gyáván megfutamodtam. Két hét múlva az illető meghalt; csak egy mondatot kellett volna a fülébe sügnöm: „Indulj el Isten felé, ő veled van!”

Ha birtokosai vagyunk az örömhírnék, tovább kell adnunk akár „alkalmatlan” időben is – ebben a kérdésben ne legyünk szemérmesek, szerények vagy ügymond tapintatosak. Imádkozunk minden földi halandóval: „Uram, készíts fel, hogy készen legyek, amikor hazahívsz... Maradj velem is, mert nehez a küszöbön átlépnem. Ne bűneimre tekints, hanem Fiadra, Jézus Krisztusra, és érette ajándékozz meg örök élettel!” (Hennezel–Leloup: A halál művésze)

HETI ÚTRAVALÓ

Isten azonban abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk. (Róm 5,8)

Böjt második hetében az *Útmutató* reggeli igéi az ember bűnéről és Isten irgalmas szeretetéről tanúskodnak. A gonosz szőlőművesek példázatát a szeretett Fiú önmagáról mondta el. Az emberektől meggyalázott, de Istentől felmagasztalt szegletkő, Jézus a mi sorsunk, mert a Fiú elküldésével az új szövetség népe jött létre. Isten „másoknak adja a szót”. Ezért kétezer éve elmondhatja a kereszténység: „...az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemünkben...” (Mk 12,9.11) Heti igénk szerint az Úr Szolgája engedelmes volt mindhalálig, s „a rendelt időben halt meg Krisztus értünk, istentelenekért” (Róm 5,6). Pál a személyes hittől a reménységig, majd a szeretetig jut el. Krisztus bűnösöket megmentő, „megbotránkoztató” szeretete Isten ingyen való, emberileg érthetetlen kegyelmén alapszik. Luther szerint „az Úr Jézus tehát egyrészt a világ legnagyobb és egyetlen »bűnöse«, mert hiszen mindnyájunk bűne rajta van, másrészt pedig az egyetlen igaz és szent, mert hiszen senki sem lehet Isten előtt igaz és szent, hanem csak Óáltala”. Jeremiás szenvedett népéért, s prófétai szolgálatában is Jézus egyik előképe: „Az Úr küldött engem, hogy a templom és a város ellen elmondjam... (...) Most azért (...) hallgassatok Istenteknek, az Úrnak a szavára! (...) De (...) ha megöltök, ártatlan vér terhel benneteket” (Jer 26,12–13.15) ugyanúgy, mint a gonosz szőlőműveseket! A bűnt gyűlölő, istenfélő és kitaróan feddhetetlen Jób a „második menetben” sem vétkezett, s ezzel számunkra is követendő példát adott: „Ha a jót elfogadtuk Istentől, a rosszat is el kell fogadnunk.” (Jób 2,10) Ellenpélda: az átmeneti vízhiány miatt Izrael fiai „így kísértették az Urat: Közöttünk van-e az Úr vagy sem?” (2Móz 17,7) Pál szerint az Úr Jézus, a lelki kőszikla követte Izraelt; az, akiből az élő víz forrása fakadnak ma is. S a bűnös ember ma sem tehet mást, mint hogy az ősi zsoltár szavaival így kiált fel: „Gondolj, Uram, irgalmadra és kegyelmedre, melyek öröktől fogva vannak.” (Zsolt 25,6) S Isten emlékezik (reminiscere) mindezekre (is), s János által minket is emlékeztet: „...ha pedig vétkezik valaki, van pártfogónk az Atyánál: az igaz Jézus Krisztus, mert ő engesztelő áldozat a mi bűneinkért...” (1Jn 2,1.2) A reformátorokkal együtt vallom azt, hogy a keresztény ember ezen a földön egyszerre igaz és bűnös. „De ők nem értették ezt a kijelentést, mivel el volt rejtve előlük, hogy fel ne fogják” (Lk 9,45) a Fiú szenvedésének szükségességét; és azt sem, hogy az tesz igazán nagygya valakit, ha a legnagyobbat, Istent fogadja be Jézus által. Pál háromszor is elmondja, hogy senki sem igazul meg a törvény betartása által, ezért elengedhetetlen a Jézus Krisztusban való, élő hit, amely csak eszköze, de nem alapja az igazi célnak: az Isten színe előtti megigazulásnak. Az alap egyedül Krisztus, s így valósulhat meg a hit csodája: „...többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem...” (Gal 2,20) „Jézus, üdvösségem...” (EÉ 357,4)

■ GARAI ANDRÁS

Ökumenikus utak a Szentföldre

Hívjuk és várjuk a Biblia történelmi helyeit megismerni vágyókat zárandokútjainkra:

- Damaszkuszi út – ahol Saulusból Paulus lett (Szíria, Jordánia, Libanon): 9 nap április 26-tól. Ára 280 000 Ft, jelentkezés február 28-ig.
- „Jézus nyomában”, Izrael – körutazás a Szentföldön: 8 nap áprilisban és novemberben. Ára 220 000 Ft.
- „Bibliai helyek Egyiptomban” – keresztények a fáraók földjén: 11 nap körutazás szeptemberben. Ára 315 000 Ft.

Az utak ára minden költséget magában foglal a szakértő, magyar nyelvű lelkész vezetésével egyetemben. Pontos tájékoztatás: Ökumenikus Tanulmányi Központ, 1114 Budapest, Bocskai út 15. III. em. 3. Tel./fax: 1/466-4790; 70/508-7624.

Evangelizációs konferencia Szarvason

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy Szarvason, az Alföld egyik legszebb kisvárosában befejeződött az evangélikus Újtemplom mellett álló épületünk belső renoválása, így alkalmassá vált többféle funkcióra, például vidékiek számára szállást és teljes ellátást is tudunk biztosítani benne.

Legközelebb március 14. és 18. között (hétfőtől péntekig) evangelizációs hetet tartunk itt Szeverényi János országos missziói lelkész szolgálatával.

Kérjük, a részvételi szándékot jelezzék a 20/824-6682-es, illetve a 66/313-131-es telefonszámon, vagy az ujtemplomi@szarvasnet.hu e-mail címen, vagy levélben: Újtemplomi Lelkészi Hivatal, 5540 Szarvas, Szabadság út 70.

Kérésre mindenkinek megküldjük a hét részletes programját és az egyéb tájékoztatást.

Szeretettel hívjuk és várjuk minden lelki megújulásra vágyó testvérünket.

A Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközség vezetősége

Evangelikus ifjúsági pályázat 2005.

Kiíró: a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Osztálya. Pályázhatnak evangélikus gyülekezetek, egyházmegyék, gyülekezeti ifjúságok és evangélikus oktatási intézmények, valamint evangélikus cserkészcsapatok.

Egy egyházközség csak egy pályázatot nyújthat be (például nem pályázhat külön az ifjúsági csoport és a gyülekezet).

A határon túli gyülekezetek számára külön pályázatot írunk ki márciusban.

A pályázat célja: gyermek- és ifjúsági programok, rendezvények támogatása, ifjúsági alkalmak megrendezéséhez szükséges anyagok, kellékek, felszerelések beszerzésének, továbbá evangélikus ifjúsági kiadványok kiadásának a támogatása.

A pályázatok támogatásának pénzkere: 7 000 000 Ft + az országos ifjúsági offertorium összege. A pályázaton igényelhető legmagasabb összeg 100 000 forint. A benyújtott pályázatokat a Gyermekbizottság és az Ifjúsági Bizottság által felkért szakértők bírálják el. A pályázat eredményéről mindenkit értesítünk levélben, a támogatottak listája az *Evangelikus Életben* is megjelenik.

A pályázatok beérkezésének határideje: március 19.

Az elbírálás időpontja: április 10.

A kifizetés határideje: május 7.

Az elszámolás határideje: november 11.

Pályázni csak hiánytalanul kitöltött, hivatalos úrlapon lehet, amelyet az Ifjúsági Osztályon kell kérni levélben vagy telefonon, illetve e-mailben (1085 Budapest, Üllői út 24., tel.: 20/824-2019, e-mail: eszter.balog@lutheran.hu).

A kiírt határidőn túl beérkezett pályázatokat nem fogadjuk el.

Abban az esetben, ha a pályázó a kapott összegről nem számol el a megadott határidőn belül, a következő évben nem pályázhat, illetve a pályázaton nyert összeget köteles visszafizetni.

A pályázatot gyülekezeti pályamunka esetén a gyülekezeti elnökség egy tagjának, egyházmegyei pályamunka esetén az egyházmegyei elnökség egy tagjának kell aláírnia és lepecsételnie.

Carment behívták katonának...

Egy Gregersen-leszármazott nehéz évtizede

► Az *Evangelikus Élet* 2004. december 12-i számában Gregersen Gudbrand norvég származású, ám tehetségével a 19. században Magyarországon is maradandót alkotó evangélikus építőmester emléktáblájának Lónyay utcai avatásáról emlékezett meg Sánta Anikó. Megírta, hogy „voltak olyan idők, amikor Gregersen Gudbrand neve nem csengett jól a hatalom számára”. Ez olyannyira igaz, hogy az ötvenes években az építőmester unokája, Berkó Antalné Gregersen Asztrid és lánya, Carmen is a kitelepítendő listájára került. Az utóbbit, kedves rokonunkat arra kértem, hogy emlékezzen vissza ezekre a nehéz időkre.

– Édesapám, aki tábornoiki rangban katonarvosként szolgált, 1938-ban meghalt, de annyi év után mégis az ő neve szerepelt indokként a kitelepítési papíron. Természetesen ehhez a Gregersen családhoz való tartozás is hozzájárult – kezdi felidézni emlékeit.

ja volt. Egyet meghagytak neki, az elvett négy szobába, a sütőházba, a tejkamrába és a mi istállónkba pedig huszonegy személyt helyeztek el. Volt az ajtónkra akasztva egy sárga függöny, amelyet egy kicsikó lerágott. Biztosan azt hitte, hogy ennyival. Karácsonykor a gazdá-

FOTÓ: BOTTÁ DÉNÉS

– Miként zajlott a kitelepítések?

– 1951-ben a mamámmal laktam. Június 22-én éjjel hozták a kitelepítési végzést. Huszonegy óránk maradt a kiköltözésre. Akkor a régi ötszobás lakásunkból már csak egy szobát laktunk. Ingóságaink közül amit lehetett, Pál testvéremék gyorsan a saját otthonukba szállították; volt, aminek a megőrzését a szomszédok vállalták. Ezek a holmijaink az amnesztia után is megmaradtak, de minden más elveszett.

– Hová kerültek, és hogyan éltek kitelepítésként?

– 1953. augusztus végéig a Bihar megyei Sápót jelölték ki tartózkodási helyünknek, ahol mezőgazdasági munkásként dolgoztam. El kell mondanom, hogy életem legszebb, igazán meghitt, bensőséges karácsonyát itt éltem át a mamámmal. Egy gazdasági vályogépületben a tyúktól és az istálló közölt volt a kamrából átalakított szállásunk, jó, egészséges istállóillattal. A tanyán, ahol laktunk, a gazdának eredetileg öt szobá-

éknál, a ház konyhájában gyűltünk össze boldog ünnepet kívánni, aztán ment ki-ki a saját helyére. Így mi is az istálló mellé. Nekünk karácsonyfánk is volt. Díszeket készítettünk, és gyertyát is öntöttünk. A petróleumlámpánk alatt volt egy Jézus születésére emlékeztető kép. Karácsonyi dalokat énekelünk, és elolvastuk az evangéliumot. Egyáltalán nem volt szomorúság a szívünkben, hanem az ember egészen átadhatta magát annak, amit ez az este igazán jelent. Jobban, mint a többiek, bent a szobákban. Hiszen ők nem érezték át azt, amit mi az istállóban.

– Egyházi emberekkel kapcsolatba kerülhettek-e?

– Igen. Az egyik családhoz megérkezett egy ferences rokon, és az ünnepnapokon nálunk is mondott misét. Akkor már egy kicsit bátrabb volt mindenki, így többen gyűltünk össze. Persze ennek a híre eljutott a rendőrökhöz, és ketten kijöttek az őrsről beszélni a gazdával. Végül engedélyeztek húsz perc

együttléteket, de utána nem volt szabad egyszerre hazamenni, csak kettesével, nehogy feltűnést keltsünk. Általában éjszaka jöttek a rendőrök, de ha az ember nem félt, és nem volt velük barátságatlan, ők is emberségesek voltak. Később ismeretségbe kerülünk a báránai plébánossal. Ő, szegény, sokszor csak úgy szolgálhatta ki az oltáriszentséget, hogy a vasúti váróteremben úgy tett, mintha újságot olvasna, és a győnni, áldozni kívánók egyenként leültek vele szemben. Ilyen idők voltak azok.

– A katolikus papon kívül más lelkésszel is volt kapcsolatod?

– A helybeliek leginkább reformátusok voltak, és szorgalmasan látogatták az istentiszteleteket. Édesanyám rögtön megtalálta a kapcsolatot a lelkészükkel, hamarosan könyveket is kaptunk kölcsön tőle. Ez nagyon sokat jelentett számunkra azokban a nehéz időkben. Rendeltünk szavalóesteket, amit csak szűk körben engedélyeztek. De a társasjátékozást betiltották, mert „túl sokat és zajosán” neveztünk.

– Gondolom, időnként problémák adódtak a neved miatt...

– Így igaz. Az egyik eset meglehetősen mulatságos: valamelyik szomszéd városban a katonaságnál összeírták a kitelepítettek neveit, de azzal, hogy Berkó Carmen, nem tudtak mit kezdeni. Így hát kiküldtek a nevemre is egy behívót Berkó Herman néven. Én éppen dolgoztam, ezért a mamám ment be a tanácselnökhöz, akinek szintén érdekes neve volt, Láda elvtársnak hívták. Szerencsére ő ismert engem, és tudta, hogy lány vagyok. Rögtön felhívta a honvédséget – persze édesanyám költségén –, hogy ezt elmagyarázza. Alig akarták elhinni neki, de a végén szerencsére mégsem kellett bevonulnom katonának. Szóval volt humor is!

– Úgy tudom, hogy 1953 nyarán, az amnesztia után sem jöhettek vissza régi otthonokba.

– Budapestet csak hatvan kilométerre volt szabad megközelítenünk, így én hol a testvéreméknél, hol pedig Gödöllőn, egy ismerősünk szerszamos kamrájában aludtam hónapokig. Végül Máriabesnyőn kaptunk egy szobát, innen mentem férjhez. Férjem révén sikerült később egy házrészbe költöznünk Rákospalotán.

Ez a néhány sor kísérlet csupán egy család történetének tárgyilagos felidézésére. Példaértékű és tanulságos, ahogyan egy élő hitű ember visszaemlékezik a nehéz évekre, sokunk életének egy időszakára. Tanuljunk belőle.

■ BOLLA ÁRPÁD

ISTENTISZTELETI REND | 2005. február 20.

Böjt 2. vasárnapja (Reminisce). Liturgikus szín: lila. Lekció: Mt 15,21–28. Alapige: Ézs 50,4–10. Énekek: 81., 189.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. dr. Széchy Béla; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Vati Zsuzsanna; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy-Békásmegyer, III., Mező u. 12. de. 10. Németh Zoltán; du. 4. (vecsernye) Paál Gergely; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstűk M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Smidélusz Gábor; de. 11. (úrv.) Zászkaliczky Péter; du. 6. (ifjúsági) Barthel-Rúza Zsolt; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Kézdly Péter; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák, úrv.) Szpisák Attila; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Kertész Géza; VIII., Vajda P. u. 33. de. 9. Smidélusz András; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. Smidélusz András; Kerepesi út 69. de. 8. Tamásy Tamásné; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) Joób Máté; de. 11. (úrv.) Joób Máté; du. 6. Győri Tamás; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. Győri Tamás; Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség) du. 6. (úrv.) Rozs-Nagy Szilvia; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Bence Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) dr. Béres Tamás; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kende György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kende György; Zuglói, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV., Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Barthel-Rúza Zsolt; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11. de. 10. (úrv.) Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. (úrv.) Blatniczky János; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Kósa László; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Kósa László; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Eszlényi Ákos; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Eszlényi Ákos; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (ref. templom) de. 8. Győri Gábor; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. dr. Schulek Mátyas; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyas; Budaörs, XXII., Játék u. 16. de. 10. Szántó Enikő (teológushallgató); Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA ZSUZSA

Dr. h. c. Kiss János

(1920–2005)

Kiss János 1920-ban született Sopronban, Kiss Jenő teológiai tanár gyermekeként. A líceum elvégzése után a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Soproni Evangélikus Hittudományi Karán szerzett lelkészi oklevelet 1942-ben, majd rövid ideig vallásitanító lelkészként dolgozott Sopronban. Egy alkalommal a szomszédok Reményik Sándor egyik közismert versét idézte, ezért feljelentették. Státusát hamarosan megszüntették, és mint „államellenes tevékenységet folytató személynek” a hitoktatási engedélyét is megvonták. Ezután könyvtárosként szeretett volna dolgozni Sopronban, de ehhez szükség lett volna a doktorátus megszerzésére. Himnológiából készült, de így kezdetét választva sem méltatták. Közben a teológiai fakultást leválasztották a pécsi tudományegyetemről, így a doktorálási lehetősége is elveszett. Mivel mindezek párosultak azzal, hogy egy félreállított professzor fia volt, semmiképpen nem maradhatott Sopronban.

1943-tól ösztöndíjjal a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán folytatott tanulmányokat, de a

lelkészi szolgálatot emellett is tovább végezte. Bölcsészeti tanulmányait a háború miatt nem tudta befejezni. Mégis töretlenül folytatta a kutatómunkát, ennek elismerése azonban sokáig váratott magára: 2002-ben avatták őt az Evangélikus Hittudományi Egyetem díszdoktorává az intézmény doktori tanácsának egyhangú javaslata alapján. 1945-ben Cselekményen házasságot kötött Rosta Imával. Négy gyermekük született. Az egyházi iskolák mellett való bátor kiállása miatt – már három gyermek édesapjaként – szeretteitől távolra, Tapolcára helyezték. A helyi javadalma csak az ebéd volt sorkoszt formájában. Családjá ekkoriban hol a szüleinél élt Sopronban, hol a felesége szüleinél Cselekményen. Havonta csak egyszer tudta meglátogatni őket.

Közel két és fél év után, 1953-ban a kapolcsi gyülekezet hívta meg lelkészeül. Itt újra együtt lehetett családjával. Néhány évig télen-nyáron gyalog járt a filiákba, majd kerékpárt tudott vásárolni. Később az autóbuszjáratok menetrendjéhez igazította szolgálatait. Az istentiszteleteken a kántori szolgálatot is ő végezte. Igézhirdetése mindig lényegre

török voltak, a Megváltó szabadító kegyelméről szóltak.

Érdekes módon lelkészi munkája mellett főkönyvelőként is dolgozott a szomszéd falu termelészövetkezetében. Elmondása szerint a járási tanács is elfogadta, a tévesben is kedvelték. Mivel a gyülekezet ekkorra anyagilag meggyengült, gyakorlatilag a termelészövetkezet biztosította megélhetésüket. Csendben, szerényen éltek; Kiss János kedvenc időtöltésének, a bélyeggyűjtésnek hódolt – szenvedélyes gyűjtő volt –, illetve részt vett a Művészetek Völgye rendezvénysorozat komolyzenei programjainak a szervezésében. A falu képviselő-testülete díszpolgári címmel tüntette ki őt.

Negyvenhét évnyi kapolcsi szolgálata után 2000 áprilisában nyugállományba vonult.

Nagyszámú gyülekezet jelenlétében helyezték végső nyugalomra a kapolcsi evangélikus temetőben január 27-én. Életét, hitvallását jól jellemzi az a mondat, amelyet a gyülekezetétől való búcsúztatása alkalmán mondott: „Amit tettem, Istennek köszönjék, nem a saját erőmből tettem...”

■ MENYES GYULA

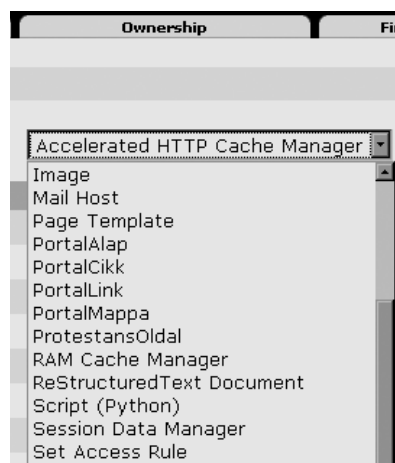
Egy on-line újság szerkesztése

► Az internet terjedésének köszönhetően az újságok is honlapot kaptak. A legtöbb szerkesztőség a világhálón is közzéteszi a híreket – vagy az összes cikket, vagy csak egy részüket, vagy azonnal, vagy némi eltolódással. Ezeket nevezzük on-line számoknak. Sokszor a világhálóra ráadás cikkek is kerülnek. Az internetes szokások változásával párhuzamosan megjelennek olyan újságok is, amelyeket hagyományos, nyomtatott formában nem is terjesztenek.

Az Evangelikus portál kialakításával az Evangelikus Élet került fel először a világhálóra. Emellett a dunántúli evangélikusok havilapja, a Dunántúli Harangszó is megjelenik az interneten; elsőként a soproni líceum honlapján, majd az Evangelikus portálon volt olvasható. Mindkét újságról írtunk már rovatunkban; most nem is e lapok on-line változatát szeretném népszerűsíteni, hanem a szerkesztés módszerét vázolom fel.

A szerkesztés végig egy honlap kezelőfelületén, egy Zope nevű program segítségével történik, ugyanúgy, mint az Evangelikus portálon levő honlapok esetében. A folyamat lényege, hogy a cikkeket egyszerűen egy szerkesztődobozba rakjuk, és a program „belegyömöszöli” őket a honlapba.

Ha egy lapszám már megjelent, régebbi cikkeket keressük, akkor csupán a címek felsorolását látjuk. Ezekre kattintva módosítani tudjuk a tartalmukat. S hogy mit kell tennünk, ha egy új cikket szeretnénk feltenni a honlapra? Először is nyissuk meg a cikket egy szövegszerkesztőben. A szerkesztőfelületen a felső részen lenyíló szövegdobozban kiválasztjuk az „újságcikk” feliratot, majd az „add” gombra kattintunk. „A megjelenő ablak kitöltése másolással”: itt a cím, a szerző és az alcím szerepel; a cikk azonosító számát, illetve betűjelét magunk találjuk ki. A leadet általában az első bekezdés alkotja. Ez a rész az újságoknál vastag betűs; a napi-

lapoknál a friss számokból csak az jelenik meg. Ezt bemásolhatjuk, akár csak lejjebb a többi szöveget is. A kép mellékeléséhez megadjuk a kép nevét, melyet úgy képzünk, hogy a cikk azonosítójához .jpg vagy .gif kiterjesztést rendelünk hozzá (ennek majd a feltöltéskor lesz jelentősége).

Hátravan még a gyülekezet vagy intézmény kiválasztása a névtárrészen. Erre a lépésre akkor van szükség, ha a portálon történő keresésnél azt szeretnénk, hogy a megfelelő intézmény vagy gyülekezet esetén megjelenjen a cikk is. Ugyanez a Portálovat célja, az Újságrovat pedig a Dunántúli Harangszó cikkeinek osztályozásához szükséges. A „fontosság” a cikk elhelyezkedését határozza meg egy ciklistán belül.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

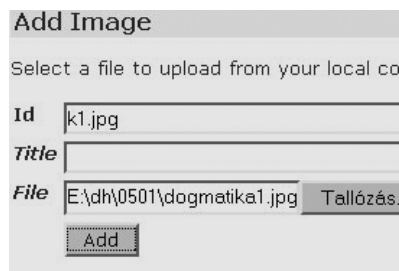

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

Ezek után a „létrehozás” gomb választásával valóban létre is hozhatjuk a cikket, mely rögtön meg is jelenik az újság honlapján.

Ha képet is szeretnénk mellékelni a cikkhez, a fentiekhez hasonlóan járunk el, de most az „image” szót kell kiválasztanunk az „újságcikk” helyett. Az ekkor megjelenő ablakban csak az azonosítót kell beírunk. Ezt a cikk azonosítójából képezzük, melynek a végére kerül a .jpg kiterjesztés. Írhatunk cikkaláírást („title”), és tallózással kikereshetjük a megfelelő képet („file”). Végezetül az „add” gomb megnyomásával feltöltjük.

Hasonlóan egyszerű egy teljes szám vagy egy évfolyam elindítása. Itt is a dobozból kell kiválasztani az „újságszám”, illetve „újságévfolyam” szavakat.

A bemutatott példa alapján is látható, hogy bármiféle informatikai előtanulmány nélkül is könnyen szerkeszthetünk on-line újságot, és akár gyülekezeti lapot is indíthatunk az interneten. Ennek előnye egyrészt az, hogy nem igényel jelentős anyagi befektetést. Másrészt jó szolgálatot tehet például az olyan gyülekezeteknél, amelyek tagjai közül sokan élnek távol vagy szétszórtan. Hogy miként lehet elindítani egy ilyen lapot? Az Internet Munkacsoport és e sorok írója szívesen segít ebben az érdeklődőknek.

■ BABICS CSABA

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

EVANGÉLIKUS ÉLET

Szlovákiában is olvassák

Tisztelt Főszerkesztő Úr! Nagyon szépen köszönjük, hogy a múlt évben is folyamatosan elküldték nekünk az Evangelikus Élet egyes számait. Tiszta szívből gratulálunk lapjuk megjelenésének 70. évfordulója alkalmából! Hiszen „örül az ember, ha válaszolni tud, és milyen jó az idején mondott szót” (Péld 15,23) És nem utolsó sorban gratulálunk lapjuk megújult grafikai megoldásához és a kitűnő írásokhoz. Szíves testvéri köszöntéssel:

MGR. EVA BACHLETOVÁ PHD (Szlovák Evangelikus Sajtóiroda, Bratislava)

Tisztelt Szerkesztőség!

„(...) Mozgásszerűt vagyok, így ez a lap tölti ki életemet. Nagy örömmre szolgál, hogy nemcsak hitéleti segítség, hanem kulturális és társadalmi területen is tájékoztat.”

(Egy balassagyarmati olvasónk leveléből)

Az első betűtől az utolsóig...

Évtizedek óta előfizetője és olvasója vagyok az Evangelikus Életnek, s szinte a szemem előtt ment végbe a lap fejlődése.

Mindig nagyon várom a lapot, mint ahogy vártam akkor is, amikor az még abban a bizonyos negyven évben négy oldalból, azaz két lapból állt. Számomra akkor is örömhírt hozott egyházunkról, erőt adott, és ez most is így van!

Hogy miért szeretem ezt az újságot? Szeretem, mert missziót teljesít, mert nyitott mások felé, mert nem egyoldalúan ítél meg fontos kérdéseket.

Számomra sokat jelent például az Új nap – új kegyelem, hisz ez a napi igeolvasáshoz, elcsendesedéshez ad segítséget, nem beszélve arról a néhány mondatról, amely az igazságot továbbgondolást segíti. (Bár meg kell, hogy jegyezzem: a néhány mondat néha valóban csak néhány, és túl rövid.)

Ugyancsak fontos számomra a vasárnapra rendelt igazságszavak magyarázata, de leköt az Élő víz rovat mindenkorai mondanivalója is. Folytathatnám e sort, de nem teszem, mert túl hosszúvá sikeredne levellem. Egyszóval az első betűtől az utolsóig mindent elolvasok, mert minden érdekel, minden sora leköt!

A 2004. december 3-i szám 9. oldalán megjelent Szántó Vilmosné Mosoly című írása. Egyetértve az abban foglaltakkal, megragadt ez a mondat: „És ne fukarkodjunk a mosollyal azok között, akik között hétköznapjainkat éljük.” Úgy éreztem, ehhez kapcsolódik az a kis „értékelés” is, amelyet egy hívő testvértől kaptam pár éve:

A mosoly értéke

Semmibe se kerül, de sokat ad. Gazdagabbá teszi azokat, akik kapják, és mégsem juttatja kol-dusbotra azokat, akik adják. Egy pillanatig él csak, de emléke örökké megmarad.

Senki sem olyan gazdag, hogy meglesse nélküle, és senki sem olyan szegény, hogy ne lenne gazdagabb tőle.

Boldoggá teszi az otthont, táplálja a jóakaratot, és a barátság biztos jele. Nyugalom a megfáradtakkak, napfény a csüggedőknek, világosság a szomorkodóknak, és a természet legjobb orvossága a bajok ellen.

Mégsem lehet megvenni, elkérni, kölcsönadni vagy ellopni, mert nem áru. Csak önként lehet adni.

És ha a karácsonyi vásár utolsó rohamában valaki már túl fáradt ahhoz, hogy mosolyogni tudjon, kérünk, hogy legalább te mosolyogj rá. Mert senkinek sincs annyira szüksége a mosolyra, mint annak, aki maga már nem tud mosolyogni.

Nagyon köszönöm, hogy meghallgattak, s örülök, ha ezzel a kis írással kiegészíthetem Szántó Vilmosné testvérem cikkét. Ehhez még annyit: bizony nagyon hiányzik életünkéből a mosoly. Igaza van a cikk írójának: „...Jézusnak egész biztosan mindig volt mosoly a tekintetében”, hiszen „benne Isten szeretete testesült meg”.

Erős vár a mi Istenünk! Tisztelettel:

KOROSSY JÓZSEF (Szekszárd)

Tessedikkel a 21. századba

Sikeres pályázat a szarvasi Második Esély Népfőiskoláért

► Pályázat kidolgozására és megvalósítására szövetkezett 2004 kora őszén az Európai Unió úgynevezett Equal programja keretében öt magyar szervezet: a Szarvas-Ótemplomi Evangelikus Egyházközség – mint főpályázó –, a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kara, a Bihari Népfőiskolai Egyesület, a Középhealmi Evangelikus Misszió Alapítvány, valamint a Szarvasi Ifjúságért Akciócsoport Egyesület. Pályázatukat Tessedikkel a 21. századba címmel nyújtották be. A pályázók ez év januárjában értesítést kaptak a program végrehajtását irányító intézménytől, a Foglalkoztatáspolitikai és Munkügyi Minisztérium Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program és Irányító Hatóságtól: szakmai pályázatukat megvalósításra érdemesnek találták, és előzetes támogatásként összességében 386 millió 363 ezer forint támogatást ítélték meg számukra.

Mi is ez az Equal program? Egy olyan közösségi kezdeményezés, mely az új típusú, innovatív munkaerő-piaci programok megvalósítását támogatja. Olyan pályázatokat részesítenek előnyben, melyek újszerű módon közelítik meg a hátrányos helyzetű munkavállalók esélyegyenlőségének kérdését, valamint a foglalkoztatásuk, az oktatásuk, az ismételt munkába állításuk során olyan új módszereket alkalmaznak, amelyek később felhasználhatók az Európai Unió nemzeti munkaerő-piaci szolgálataira számára. Az Equal egyik fő gondolata a partnerség, valamint egy külföldi partner bevonása.

A bevezetőben említett szervezetek az Equal „E” kategóriájában pályáztak, melynek témája: „Az egész életen át tartó tanulás és a »befogadó« munkahelyi gyakorlatok támogatása, amelyek a munkaerő-piaci diszkrimináció és egyenlőtlenségek szempontjából érintett emberek álláshoz jutását és munkában maradását segítik.” Pályázatuk fő innovációja a „Szakmai-Lelki Erősítő Módszer” (SZLEM), mely az eddig megszokottól eltérően nem szakképzettséget adva, munkahelyet teremtve próbál segítséget nyújtani a rászorulóknak. A módszer lényege az, hogy az embereket

komplex, organikus egységként kezelve, a szellemet, a lelket erősítve, fejlesztésüket kulturális hatásokkal kiegészítve, számukra új ismereteket nyújtva próbálja őket eljuttatni oda, hogy önálló életvezetésre, kreatív problémamegoldásra képes egyéniségekként kerüljenek ki a programból, és személyes példájukon keresztül képesek legyenek embertársaikon is segíteni.

A pályázók közös kezdeményezése az evangelikus népfőiskola gyökereire épül. A program megvalósításához a Szarvas-Ótemplomi Evangelikus Egyházközség egyik ingatlana áll rendelkezésre, mely felújítása után Második Esély Népfőiskolaként fog működni. A program foglalkoztatási fókuszában az intenzív gazdálkodáshoz kapcsolódó ismeretek elsajátítása, valamint a munkaerő-piaci szempontból hátrányos csoportok, kiemelten a szenvedélybetegség segítése áll.

A pályázat sikerének üzenete az, hogy az egyház és a civil szervezetek képesek alkotó módon együttműködni és közös munkájuk eredményeként megfelelni az új körülmények – az uniós tagság – jelentette kihívásnak, miközben a gyökerekhez is ragaszkodnak.

■ LÁZÁR ZSOLT igazgató lelkész

Az Északi Egyházkerület az idén is megrendezi a kerületi felügyelői konferenciát, melyre ezúton szeretettel hívjuk és várjuk felügyelő urat/asszonyt.

A konferencia helye: Domony, Fő út 117. Időpontja: február 26. Jelentkezni lehet az Északi Püspöki Hivatalnál levélben (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24.), telefonon (20/824-4111), valamint e-mailben (north-district@lutheran.hu).

A jelentkezés határideje: február 22.

Program

9.30–10.00: Gyülekező, kávézás a gyülekezeti teremben (Fő u. 117.)

10.00–10.20: Nyitóáhitat – Győri Péter Benjámin sznokni lelkész

10.20–10.45: Országos felügyelői beszámoló – Frenkl Róbert

10.45–10.55: Köszöntés – Baranyai Tamás domonyi lelkész

10.55–11.00: Ismerkedés – Sándor Frigyes kerületi missziói lelkész

11.00–11.30: Előadást tart dr. Fabiny Tamás egyetemi tanár A felügyelői szolgálat bibliai alapja címmel

11.30–11.45: Kávészünet

11.45–12.45: Beszámoló. A felügyelői szolgálat a gyülekezetben – Stúr Dénes (Budavár), Garádi Péter (Budaörs), az egyházmegyében – Abaffy Zoltán (Hajdú-Szabolcs), Pintér Zsuzsanna (Dél-Pest) és az egyházkerületben – Benczúr László kerületi felügyelő

12.45–14.00: Ebéd

14.00–15.30: Fórum – Gyülekezeteink és intézményeink viszonya és jövője. A beszélgetésben részt vesznek az Északi Egyházkerület oktatási intézményeinek vezetői. A beszélgetést D. Széklik Imre püspök vezeti.

15.30–15.50: Záróáhitat – Sándor Frigyes

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A **Csillaghegy-Békásmegyeri Evangélikus Egyházközség** szeretettel hív minden érdeklődőt február 20-án az összegyülekezés napjára a békásmegyeri evangélikus templomba (1038 Budapest, Mező u. 12., tel.: 1/368-6118). E napon a bányai evangélikus gyülekezet tagjait látjuk vendégül. A 10 órakor kezdődő istentiszteleten **Németh Zoltán** prédikál. A déli ebédet követő délutáni közös programot, beszélgetést hagyományaink szerint sok zene színesíti majd. A vécsernyén 16 órakor **Donáth László** szolgál.

A **Budahegyvidéki evangélikus gyülekezet** templomában (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) február 20-án, vasárnap 18 órakor zenés áhítatot tartunk, amelyen **Varga László**, a miskolci deszkateplom orgonistája szolgál. A műsorban elhangzanak tétel a **Fitzwilliam Virginal** Book-ból, valamint **J. S. Bach**, **Liszt Ferenc** és **Koloss István** művei. A belépés díjtalan. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Lelkészképesítő vizsga az Északi Egyházkerületben

Az Északi Egyházkerületben 2005 szeptemberében kerül sor a lelkész-képesítő vizsgára az ötéves lelkész-képzésben részt vett és két éves gyülekezeti szolgálatot teljesített segédlelkészek részére. Jelentkezés február 28-ig az Északi Püspöki Hivatalban.

HALÁLOZÁS

Isten akaratában megnyugodva tudatjuk mindenkivel, akik ismerték és szerették, hogy **Tóth Katalin** diakonissza testvér életének 88. évében, 2005. február 7-én hazatért Urához, akit egész életében nagy hűséggel szolgált. Hamvait a Fébé anyaház kápolnájában ravatalozzuk fel a február 27-én 15 órakor tartandó gyászistentiszteleten.

Fébé Diakonissza Egyesület

A **szenvedés stációi** címmel **bőjti sorozatot tartunk a pesterzsébeti gyülekezetben** február 10-től virágvasárnapig csütörtök esténként 18 órai kezdettel. Vendéglőadó: **Lupták György** és **Kecskeméti Pál** kiskőrösi, **Szarka István** bakonycsenyei, **Ribár János** orosházi, valamint **Riczinger József** balatonfüredi lelkész.

A sorozat vasárnapi alkalmain (10 órakor) **Pintémé Nagy Erzsébet**, **Pintér Károly**, valamint **dr. Schulek Mátyás**, a Deák téri gimnázium igazgató lelkésze szolgál, aki február 20-án, a gyülekezet asztalközösségi napján 16 órai kezdettel előadást is tart **Keresztyén iskolába jár a gyermekem** címmel. Minden alkalommal rövid részlet hangzik el **J. S. Bach Máté-passiójából**. A multimédiás bemutatót **Győri András** Timótheus állította össze. Mindenkit szeretettel várunk!

APRÓHIRDETÉS

Keresztény szeretetotthon területén apartman örökös használatra megvásárolható. Somogy megye. Tel.: 85/329-511.

Negyvenéves, érettségizett, gyermekszertő férfi megismerkedne érzelmekben gazdag nővel házasság céljából. A jelentkezést „Boldogság” jellegre vagy a 20/381-2615-ös telefonszámon várom.

Toronymsiakok bádoggazását, festését, vilálmárhátók elkészítését vállalom. Török Lajos, 8881 Sormás, Petőfi u. 34. Tel.: 93/375-194.

Keresem független, őszinte, nem dohányszó (max. 42 éves) társam, aki családot alapítana. 38/163/59, nyugat-dunántúli megyeszékhelyen élő óvónő várja bemutatkozásodat „Fényképek örülék” jellegre.

Templomok, templomtornyok, villámvédelmi rendszerek tatarozása, újak építése. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László építőipari vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorny legszébb díszje a toronyóra. Önél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Pál írja: Hű az Isten, aki elhívott titeket az ő Fiával, Jézus Krisztussal, a mi Urunkkal való közösségre. 1Kor 1,9 (Zsolt 71,8; Mk 12,1–12; Róm 5,1–5/6–11; Zsolt 10) Sokan szenvednek a hűtlenségtől. Hűtlen a barát a barátjához, az anya a gyermekéhez, a gyermek a szülőihez, a férj a feleséghez és fordítva. Az ember éppen akkor marad magára, amikor nagyon kellene valaki, aki mellette áll. Vajon ma jelent-e még valamit a hűség, vagy csak egy letűnt kor maradványa, elavult, ósdi dolog? Hol van olyan hűség, amely akkor is kitart mellettem, ha bajban vagyok, ha rosszkedvű vagyok, ha nehezen szerethető vagyok, amikor nem is érdemlem meg? Az Isten hűsége ilyen, ő akkor is velünk járja utunkat, amikor mindenki más cserbenhagyta.

Hétfő

Pétert a börtönben őrizték, a gyülekezet pedig buzgón imádkozott érte Istenhez. ApCsel 12,5 (Ézs 62,6a; Jer 26,1–3,7–16,24; Lk 11,14–28) Vajon a mai gyülekezetekben imádkoznak-e egymásért? Úgy hiszem, azt sem nagyon tudjuk, hogy kivel mi történt, kinek milyen öröme vagy bánata van. Bárcsak mindig megmaradna az antennánk, amellyel észleljük a másik baját, örömet, és tudnánk még egymásért imádkozni! Sokan talán azt hiszik, hogy imádkozni passzív dolog, és aktívabb segítséget várnának, de aki megtapasztalta már, milyen az, amikor mások imádságukban hordozzák, az tudja, hogy mennyi erőt ad.

Kedd

Jézus Krisztus mondja: „Amikor a zsinagógákba a hatóság és a felsőbbbség elé hurcolnak titeket, ne aggódjatok amiatt: hogyan vagy mivel védekezzetek, vagy mit mondjatok, mert a Szentlélek abban az órában megtanít majd titeket arra, amit mondanotok kell.” Lk 12,11–12 (Jsr 3,58; Jób 2,1–10; Lk 11,29–36) Sokszor visszagondolok a kórházban fekvő betegekkel való találkozásaimra. Hányszor találkoztam úgy ismeretlen emberekkel, súlyos, komoly betegségben szenvedőkkel, hogy hirtelen kellett reagálnom, válaszolnom a kérdéseikre! Úgy hiszem, soha nem egyedül léptem a kórtermekbe, nem magamtól szóltam és beszéltem, hanem velem volt az Isten Lelke. Megéltem, amit Jézus Krisztus ígért követőinek a fenti igében. Kívánom, hogy ezt mások is megélhessék.

Szerda

Jézus Krisztus mondja: „Áldjátok azokat, akik átkoznak, és imádkoztatok azokért, akik bántalmaznak titeket.” Lk 6,28 (Zsolt 83,2–3; 2Móz 17,1–7; Lk 11,37–54) Ki az a „balek”, aki ezt hagyja? Ki az, aki képes lenne arra, hogy még az ellenségeiért is imádkozzon, és hogy áldja azokat, akik őt átkozzák? Jézus Krisztus képes volt erre, amikor a keresztfán a kínzóierőt imádkozott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,34) Értünk is elmondta Jézus ezt az imát, mert a mi vétkeink miatt is szenvedett helyettünk. Ha erre gondolunk, akkor talán mi is könnyebben felvállaljuk ezt a „nemes baleséget”.

Csütörtök

A farizeusok és a közüliük való írástudók pedig zúgolódtak, és ezt mondták tanítványainak: „Miért esztek és isztek a vámszedőkkel és bűnösökkel együtt?” Jézus így válaszolt nekik: (...) „Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket megtérésre.” Lk 5,30,32 (Ez 20,44; 1Jn 1,8–2,2/3–6; Lk 18,31–43) Vállaljuk-e, hogy közösségeinkbe befogadjuk a „vámszedőket” és a „bűnösöket”? Úgy tapasztalom, nem szívesen vagyunk közösségekben a társadalmunk „alján” lévőekkel. Mi válogatók vagyunk. Jézus azonban nem válogató, nem undorodik senkitől sem. Kifejezetten azokat keresi, akik érzik és megélik a tökéletlenségüket, a kitaszítottaságukat; akik könnyebben belátják, hogy elrontott életük csak Jézus adhat gyógyulást. Mi sem vagyunk kivételek: ugyanúgy gyógyulásra szorul az életünk, csak éppen túlzott magabiztosságunkkal és farizeusi lelkiületünkkel nehezebben fedezzük ezt fel.

Péntek

Jézus Krisztus mondja: „Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki, és rendelvek titeket arra, hogy elmenjetek és gyümölcsöt teremjetek, és gyümölcsötök megmaradjon, hogy bármit kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek.” Jn 15,16 (1Móz 39,23; Lk 9,43b–48; Lk 19,1–10) Sokszor úgy gondoljuk, hogy mi döntöttünk Jézus mellett, mi választottuk őt. Ez az ige azonban rávilágít arra, hogy ő döntött mellettünk, ő hívott el minket, ő ajándékoz meg bennünket a hit ajándékával, ő általa lesz gyümölcsstermővé életünk, holott erre nem vagyunk méltók. Mi csak azt kérhetjük, hogy adja meg ezt a kegyelmet mindnyájunknak.

Szombat

Isten letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé. Jel 21,4 (Jer 31,9; Gal 2,16–21; Lk 19,11–27) Könnny, jajszó, fájdalom, szenvedés és halál – mindez átszővi életünket, megmérgezi örömünket, tönkreteszi a harmóniát, félelemmel tölt el bennünket. Isten megígérte igéjében, hogy megszűnik majd mindaz a rossz, amelytől most szenvedünk, és örök országában mindnyájan megvigasztalódunk. Amikor persze a bajokkal kell szembenéznünk, földhözragadt emberekként nehezen kapaszkodunk meg ebben az ígéretnél. Pedig aki képes felnézni és erre az ígéretre tekinteni, erőt kaphat ahhoz, hogy elviselje a jelen pillanat szenvedéseit.

■ **BAJUSZRNÉ ORODÁN KRISZTINA**

Következő számunkban:

Száz éve született Isten diplomatája

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 20-tól február 27-ig

VASÁRNAP

5.45 / tv2
Reggeli gondolatok
Vallási magazin (30')

10.30 / PAX
Családja
A Zákus Média Centrum hitéleti és családtervező sorozatának első része, **Gyökerek** címmel. (ZMC – 55')

12.10 / Duna Tv
Élő egyház (30')

14.25 / mtv
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora egyházunk életéből, aktuális eseményeiből ad ízelítőt 26 percben az mtv-n. Az adást a következő héten, vasárnap az m2-n ismétlik meg.

15.00 / Bartók rádió
Jubilato Deo. Évszázadok egyházi muzsikája (60')

HÉTFŐ

12.30 / TV2
Repülj velem!

11.45 / Petőfi rádió
Szimbólumok hétről hétre
Az elkövetkező két héten a kora középkori keresztény művészet gyöngyszemeiről, a ravennai templomokról lesz szó Maximianus, Ravenna érseke halála évfordulójának (556. február 21.) alkalmából.
20.00 / PAX
Rozetta (egyházművészeti sorozat) (ZMC – 35')

KEDD

11.00 / PAX
A 2003-as Jubál keresztény könnyűzenei találkozóról készített ZMC-sorozat első része **Életmentők** címmel. (30')

15.25 / Duna Tv
Magyarország kincsei – Arborétumok
Zirc (5')

16.50 / mtv
Maradj velünk
Találkozás Jézussal (10')

21.02 / Bartók rádió
Teleobjektív
Az adás a 19. század egyik legérdekesebb egyéniségéről, az evangélikus Podmaniczky Frigyesről szól, akit ruházata miatt „kockás báróként” is emlegettek. (15')

21.05 / Kossuth rádió
Nemzetközi vallási híradó (30')

SZERDA

15.40 / Bartók rádió
Hitélet és történelem
Indiai vallások keresztény szemmel, 1. rész (20')

19.10 / PAX
Szárnas oltárok (20')
A gótikus templomok szentélyének központi helyén szárnyas oltárok álltak – középkori mesterek nagy műgonddal készített munkái. A festett táblákhoz hosszú éveken át szarították a tölgydeszkákat, az elkészült képet gyakran díszes foglalatba illesztették. A szárnyas oltárok jellegzetessége, hogy nyitva, illetve zárva más-más jelenetet ábrázolnak. Az ismeretterjesztő film a történelmi Magyarországon élt középkori mesterek szébbnél szébb alkotásait mutatja be.

CSÜTÖRTÖK

12.20 / Duna Tv
Szegény gazdagok (67')

5.35 / mtv, m2
A Hajnali gondolatok adásában ifj. Cselovszky Ferenc evangélikus lelkész gondolatait hallhatjuk.
19.30 / Bartók rádió
Kulturális hírek
A matyó hímzés
21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme
Makovecz Imre: Szerves gondolkodás, szerves építészet

PÉNTEK

23.40 / RTL Klub
Mephisto (magyar-német-osztrák film, 1981)
16.10 / PAX
Jubál 2003, 5. rész: Szóvének (ZMC – 25')

19.30 / Hálózat
Jeles napok (60')
A film a mátravidéki táj farsanggal kapcsolatos szokásait mutatja be.

SZOMBAT

6.30 / Petőfi rádió
A szeretet közösségei
A dabas-sári Szent János Katolikus Általános Iskola (30')
7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Az evangélikus ébresztőműsor vendége Prekopa Vilmos, akivel a Frontvonal Alapítvány munkájáról beszélgetünk, külön kiemelve a kábítószerral élők között végzett szolgálatát. Műsorvezetők: Csapó Krisztián és Györe Balázs. (60')

12.10 / Duna Tv
Isten kezében (30')
15.50 / PAX
Jézus a régészet tükrében (35')
16.05 / Bartók rádió
Bemutatjuk új kóruslemezeink! Rahmanyinov: Éjszakai virrasztás (60')

VASÁRNAP

5.45 / tv2
Reggeli gondolatok (vallási magazin) (30')
9.25 / PAX
Feltámadás a katakombákból
„A vallás a népek ópiuma” jelszóval hetven éven át módszeresen pusztították több évszázad kulturális kincseit a Szovjetunióban. A dokumentumfilm a hit újjáéledéséről szól. (55')
9.30 / m2
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (ism.) (25')
12.10 / Duna Tv
Élő egyház (30')
18.00 / PAX
Családja
Rügyek (ZMC – 60')
19.30 / Hálózat
Vác híres templomai (30')

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evélet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5518, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár:** Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztők:** Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (haf@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 2900 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 3300 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evélet@lutheran.hu címre várjuk.